AVIVAT ACADEMIA

A Nyugat-magyarországi Egyetem lapja

2011 :: 1 :: JANUÁR - FEBRUÁR

FELVÉTELIZŐK NAPJA SZOMBATHELYEN

A rendezvényre 2011. január 26-án, szerdán 13 órától került sor a Savaria Egyetemi Központ C-épületi aulájában.

Ezen a mini EDUCATIO fórumon mind a 10 egyetemi kar információs pulttal megjelent, így az NYME teljes képzési kínálata egy helyen megtekinthető volt. Felvételi Pontot is működtetve várták az érdeklődőket, ahol pl. segítettek kitölteni a jelentkezési lapot.

FARSANGI BÁL

Díszes farsangi bálon mutatták be a Nyugat-magyarországi Egyetem Bora verseny nyerteseit.

Díszes bállal köszöntötte az idei farsangi időszakot a Nyugat-magyarországi Egyetem február 12-én a Sopron belvárosában található impozáns Best Western Pannonia Hotelben.

A bál vendégeinek köszöntése után a farsangi mulatságot Prof. Dr. Faragó Sándor, a Nyugat-magyarországi Egyetem rektora nyitotta meg. Egyetemi hallgatók táncoltak gyönyörű angol keringőt, majd a Hót Jazz Band tánczenei programja után a közönség borkósoló keretében ismerhette meg a 2011-es év egyetemi borversenyén kiválasztott reprezentatív borait és az ezeket jegyző borászokat. A február elején megrendezett Nyugat-magyarországi Egyetem Bora verseny győztese az Iváncsics Pincészet 2010-es évjáratú zöld veltelinije és a Garger Pincészet 2007-es évjáratú vaskeresztesi kékfrankosa lett. A nyertes borászok az egyetem rektorától a farsangi mulatságon vehették át kitüntető oklevelelket. A vidám báli közönséget Tóthné Rázó Emőke zongorajátéka, a Jáfóka duó és az Apostol együttes műsora szórakoztatta.

Csiha Tünde Noémi

TARTALOM

2 Székfogalók után - interjú Mátyás Csaba és Neményi Miklós akadémikusokkal
4 Lipovics János –„ a művész és mester"
6 A tér és hangzás szerkezetei - beszélgetés Mátrai Péterrel
7 Szakmai egyeztető fórum Győrben
7 Silver Bells
8 A folyó mindkét partján ott van - Portré Nagy Gáborról
9 Látogatás a katonai térképészetnél
10 Szakértői tanulmányúton Hannoverben
11 „Száraz" és „vizes" fürdőlátogatás
12 Felelősségtudat és kockázati társadalom - Dr. Molnár László írása
12 Videotorium Szombathelyen
13 Megjelent a Benedek-kar legújabb tanulmánykötete
13 Újdonságok a szociálpedagógus képzésben
14 A 4-es Metro-ról a GEO-n
15 Fogyatékossággal élő hallgatók az NYME-n
16 A dinoszauruszoktól a klímaváltozásig
17 BOBCATSSS
18 Kari TDK a GEO-n
19 TDK az Erdőmérnöki Karon
19 Akkreditált tehetségpont lett a Benedek-kar
20 A Műegyetem soproni diákja a háború éveiben - Hábel György írása
22 A pusztító filoxéra 1874-1914 - Nagy Róbert bortörténeti írása
23 Kalkutta - Tempo Giusto - Szalay László írása
24 Tarsoly Péter: Szent Márton gyertyája

EDUCATIO 2011.

Egyetemünk idén is részt vett az Educatio felsőoktatási kiállításon

Naponta több ezer pályaválasztás előtt álló érdeklődő látogatta meg a Nyugat-magyarországi Egyetem standját Budapesten a január 21. és 22. között megrendezett 11. Educatio Nemzetközi Oktatási Szakkiállításon.

A "Nyugat-magyarországi Egyetem - Ez természetes" szlogen egyszerre árulkodott a minőség garantálta magabiztosságról, és sugallta azt a környezettudatos szemléletmódot, amelyet az intézmény a zöld egyetem koncepció jegyében a mindennapokban következetesen képvisel, s amely az idei megjelenést is meghatározta, az újrahasznosított papírból és egyéb környezetkímélő anyagokból készült ajándéktárgyak egész skáláját vonultatva fel a látogatók előtt. A kiállításon első ízben volt elérhető a Nyugat-magyarországi Egyetem új képzési katalógusa és a szintén frissen nyomott továbbtanulási tájékoztatója, teljes körképet nyújtva a tájékozódni vágyó fiataloknak.

Csiha Tünde Noémi

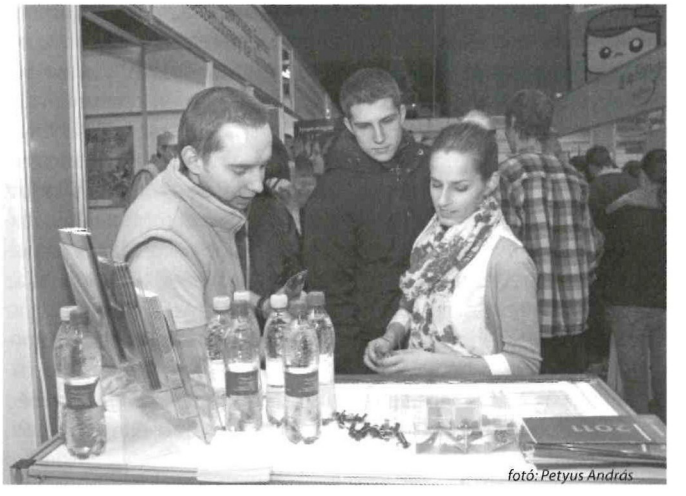

fotó: Petyus András

Vivat Academia
A Nyugat-magyarországi Egyetem lapja

Apáczai Csere János Kar - Győr,
Benedek Elek Pedagógiai Kar - Sopron,
Erdőmérnöki Kar - Sopron,
Faipari Mérnöki Kar - Sopron,
Geoinformatikai Kar - Székesfehérvár,
Közgazdaságtudományi Kar - Sopron,
Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar - Mosonmagyaróvár
Savaria Egyetemi Központ - Szombathely

IX. évfolyam, 1. szám
2011. január - február

Főszerkesztő: Hargitai Gábor, hargitaig@nyme.hu
Olvasószerkesztő: Tóth András, tothandras@nyme.hu
A szerkesztőbizottság:
Balázsik Valéria, bv@geo.info.hu (GEO)
Dr. Borbély József, jborbely@ktk.nyme.hu (KTK)
Csiha Tünde Noémi (Kommunikációs Iroda)
Kleinhappel Miklós (SEK)
Dr. Molnár László marmolnar@fmk.nyme.hu (FMK)
Nagy Mónika nagymonika@atif.hu (AK)
Takács Judit takacs.judit@bepf.hu (BPFK)
Tóth Mariann mtoth@nyme.hu
Dr. Vig Péter pvig@emk.nyme.hu (EMK)
Dr. Vincze Judit vinczej@mtk.nyme.hu (MÉK)
Dr. Trojján Szabolcs trojansz@mtk.nyme.hu (MÉK)

Címlapfotó: Petyus András
A szerkesztőség címe: 9400, Sopron, Bajcsy-Zsilinszky út 4.
Tel.: 99/518-683; 518-365
e-mail: vivatacademia@nyme.hu

Kiadja: Nyugat-magyarországi Egyetem
9400, Sopron, Bajcsy-Zsilinszky út 4.
Felelős kiadó: Prof. Dr. Faragó Sándor rektor

Design: Szarka Judit Gabriella és Szarka Zsófia Adrienn
Nyomás: Lővér-Print Nyomdaipari Kft., Sopron
Felelős vezető: Priszinger Imre ügyvezető
ISSN 1589-8091
Példányszám: 1100 db
Terjeszti a Nyugat-magyarországi Egyetem

Az online kiadás internetcíme: http://vaonline.nyme.hu/

SZÉKFOGALÓK UTÁN

2010 májusában a Magyar Tudományos Akadémia közgyűlése magas színvonalú tudományos tevékenységük elismeréseként egyetemünk két tudós professzorát, Dr. Mátyás Csabát és Dr. Neményi Miklóst beválasztotta Magyarország legmagasabb szintű tudományos testületének rendes, illetve levelező tagjai közé. A decemberi székfoglalók után az akadémikusokkal társadalomról, tudományról, oktatásról és kutatásról beszélgettünk.

- Tudásalapú társadalomnak nevezi a média társadalmunkat. A valóságot takarja-e a meghatározás?

NM: – Nem tartom pontosnak a megfogalmazást. Azt sugallja, hogy már megvalósult az, ami inkább elérendő cél. Egy nemrég végzett felmérésből az derült ki, hogy Magyarországon az általános iskolát végzett diákok 25%-a funkcionális írás- és olvasástudatlan. Ebből leszűrhető, hogy van még tennivalónk, amíg tudásalapú társadalom leszünk. Hogy szükség van rá, az ugyanakkor nem vitás. Egyetlen civilizáció sem tudott hosszan fennmaradni, amely nem a tudásra épült. A római birodalomban, 2000 évvel ezelőtt az információkat fél nap alatt 4000 km-re is eljuttatták. Micsoda bámulatos kommunikációjuk volt a korabeli viszonyok között!

- Neményi Miklós professzor a Magyar Tudománynak adott interjújában C. P. Snow angol fizikus gondolatait idézve a tudományterületek közötti hatékonyabb együttműködést sürgeti. A tudományok végeláthatatlan fragmentálódásának veszélyére hívta fel a hallgatóság figyelmét nemrégen Mátyás Csaba professzor is.

MCS: - A specializálódás, a szakterületek szétdarabolódása a mai tudomány egyik alapproblémája. Egyre csökken az a terület, amelyről egy kutató megalapozott és naprakész ismereteket képes szerezni. Spaak belga miniszterelnöknek tulajdonított mondás, hogy „a mai kutató egyre kisebb területről tud egyre többet, a végén a semmiről fog mindent tudni". Ha a speciális tudással nem párosul a szintézis igénye, a beszűkült szemlélet egyfajta posztmodern analfabetizmusként a tudás egészséges fejlődésének gátjává válhat, mert a fragmentálódott területek között nincsen kommunikáció. Ezen kívül több további rákfenéje is van a mai tudománynak. Egyre inkább virtuálisan, a számítógép előtt igyekszünk megoldani a problémákat és kevés idő jut az igazi, gyakorlati tapasztalatok megszerzésére. Nagyon lerövidült az az időtáv, ami alatt megpróbáljuk áttekinteni a dolgokat. Ez abból a kényszerűségből adódik, hogy gyakran csak három- vagy kétéves ciklusokra tudunk pályázati forrást szerezni. A kétéves futamidő gyakran még arra is kevés, hogy mindenkit megismerjünk, aki a projekten dolgozik.

- Változott a tudás jellege?

NM: – Abszolút. Mára a tudással szemben támasztott legfontosabb követelménynek azt tarják, hogy piacosítható, gazdasági haszonra konvertálható legyen.

MCS: - Rektorhelyettes úr említette, hogy olyan tudásra van szükség, ami segíti a gazdaság és a társadalom fejlődését. Egy Peters nevű kutató szerint csak az a tudás igazán hasznos, ami képes előrejelezni, a jövőt. Ezzel viszont nagyon óvatosan kell bánnunk, mert könnyen a prakticizmus tévútjára vezethet, vagyis arra szorítkoznánk, hogy felmérjük, a vállalatoknak milyen technológiákra, milyen tudásra és képességekre van szükségük és ezekre az igényekre építenénk fel az egyetemi oktatást. Óriási hibát követnénk el, ha a jól hasznosítható tudást nagyon szűken értelmezve pusztán a jelenlegi igényekre szabnánk, mert a világ hihetetlen gyorsasággal változik és nem tudhatjuk, hogy holnap, holnapután pontosan milyen ismeretekre lesz szükség. Annak a tudásnak, amivel a végzősök elhagyják az egyetemet, tíz-húsz év múlva is használhatónak kell lennie, amikor a feltételek egész mások lesznek, mint ma.

NM: - Az egyetemi képzésben természetesen figyelembe kell vennünk a gyakorlati élet igényeit, de ezt nem tehetjük szolgai módon. Ahogy a kiváló tehetségű tudós, Gauss mondta: „A tudomány a gyakorlat barátja, de nem a rabszolgája." Ha az ember szilárd alaptudásra tesz szert, logikus gondolkodású (azt is lehet tanulni) és rendelkezik kellő alkalmazkodókészséggel, mindig el tudja sajátítani a legújabb ismereteket, ami alapján prediktálni tudja a jövőjét. Ez olyannyira igaz, hogy például annak, aki a 70-es évek elején tudott róla, hogy az Egyesült Államokban összekapcsolták egymással az egyetemi számítógépeket, nem kellett nagy találékonysággal bírnia ahhoz, hogy megjósolja, egy napon a világ összes számítógépét is össze lehet majd kapcsolni. De sok példát lehetne említene a jelenünkből is.

Prof. Dr. Mátyás Csaba és Prof. Dr. Neményi Miklós

- Hogyan tarthat lépést az oktatás a szédületes gyorsasággal fejlődő tudománnyal?

MCS: - Azok közé tartozom, akik nagyon szeretik emlegetni a kutatás és az alapos tudományos felkészültség jelentőségét. Ezt eleinte kissé rossz néven is vették tőlem, még abban az időben, amikor úgy tartották, hogy külön vannak „oktató" és „kutató" egyetemek. Szerintem ahogyan nincs kétkerekű autó, mert az valójában motorbicikli, ugyanúgy nincs „oktató" egyetem sem, mert az főiskola vagy technikum.

NM: - Az oktató egyetem legfeljebb a szakiskolai szintet ütheti meg. Ahhoz, hogy egy oktató korszerű, jövőbe mutató tudást tudjon átadni a hallgatóinak, ahhoz magának is széleskörű, kutatással megalapozott tudásra van szüksége.

MCS: - A kutatásra nemcsak azért van szükség, hogy az egyetemi oktató naprakész ismeretekkel rendelkezzen. A könyvből tanult tudás átadása lezárt, kőbe vésett igazságokat közvetít, nem tudja érzékeltetni a tudomány folyamatos előrehaladását, fejlődését. Aki otthonosan mozog a kutatás, az élő tudomány világában, az érzékeli a tudás relatív voltát, és a hallgatóinak azt közvetíti, hogy a tudást folyamatosan fejleszteni kell. Hiszen a kutatás és a tudomány nem más, mint egyfajta párbeszéd a természettel, ahol nincsenek végleges válaszok.

- Mindketten olyan területeken dolgoznak, ahol a szintézis megteremtéséhez elengedhetetlen a generalista szemléletmód.

MCS: - Ha csak azokat a tudományterületeket sorolnám fel, amelyeket a székfoglalómban is érintettem, akkor a genetikát, a klimatológiát, az ökológiát, az erdőművelést, az erdővédelmet, a talajtant és hidrológiát említeném. Én azonban fontos szerepet tulajdonítok

az emberi tényezőnek is, ezen belül elsősorban a szociológiának és a pszichológiának. A klímaváltozásra való felkészülés csődjének egyik okát például éppen abban látom, hogy az ember nem akar szembesülni azzal, hogy környezeti problémát okozott, amellyel kapcsolatban le kellene vonnia a konzekvenciát. A klímaváltozás hatásairól még a szakmai, politikai döntéshozók sem hajlandóak megfelelő időtávlatban gondolkodni, nemhogy a hétköznapi ember. Mindenki igyekszik eltagadni, távol tartani magától a problémát, hogy ne keltsen rossz érzéseket. Inkább megpróbál valami kellemes dologra gondolni.

NM: - Gábor Dénes Nobel-díjas magyar fizikus idevágó gondolatai jutottak eszembe, aki azt mondta, hogy az embernek, aki eddig magával a természettel küzdött, mostantól a saját természetével kell megküzdenie. Gábor Dénes azonban mást is mondott, amivel egy picit árnyalni szeretném a jövőképünket. Azt mondta, ha valaki 1860-ban megpróbálta volna kiszámolni azt, hogy mi lesz a világban 2010-re, arra az eredményre jutott volna, hogy ma itt mi térdig fogunk járni a lótrágyában, márpedig ez, köztudott okok miatt nem következett be. Nagyon remélem, hogy a körülmények egyszer a döntéshozókat is jobb belátásra bírják, s egy napon majd nem kell ennyire borúlátóan szemlélnünk környezetünk és benne az ember jövőjét. Hisz a világ, a tudomány és az emberiség állandó változásban van. A helyzet talán nem lesz mindig annyira aggasztó, mint amilyennek most tűnik.

- Melyek azok a területek, amelyek a biorendszer műszaki mérnöki munkához kapcsolódnak?

NM: - Munkatársaimmal az alkalmazott fizikai, matematikai, kémiai és műszaki ismeretek birtokában az élő rendszerek viselkedésének és a környezet kapcsolatának a lényegét tanulmányozzuk. Az agrártermelésben, az élelmiszeriparban, a környezet-, illetve természetvédelemben lejátszódó folyamatok megismerésével, tapasztalataink birtokában olyan eljárásokat dolgozunk ki, amelyek alkalmazásával az élelmiszer- és az egyéb célú biomassza alapanyag-termelés fenntarthatóvá válhat, a biológiai anyagok feldolgozása pedig a kedvező eredeti anyagjellemzők megőrzése mellett történhet. A módszer azonban, amivel elérjük a kívánt eredményt, csak akkor tekinthető tudományosnak, ha általánosítható, azaz más tudományterületre is kiterjeszthető. Például kidolgoztunk egy modellt arra, hogy egy kukoricaszemben hogyan áramlik egyidejűleg a hő és a folyadék. Ez az anyagokban lejátszódó fizikai állapotváltozás, amit modelleztünk, az orvostudományban is jól hasznosítható. A rendszerszerű gondolkodás szerencsére egyre szélesebb körben elterjed, különben nem beszélhetnénk környezettudományról, vagy termodinamikáról. A székfoglaló előadásainkon kiderült, hogy egy műszaki alapképzettségű és egy biológiával, genetikával foglalkozó kutató nagyjából ugyanabba a rendszerbe képzeli bele magát.

MCS: - Én egy biológiai probléma magyarázatául elég elvont törvényt hoztam fel példának a fizikából, mert a biológiában ugyanúgy látom megvalósulni, mint a fizikában. Ugyanakkor Menényi professzor úr műszaki háttere ellenére az entrópia magyarázatakor egy parlagterületről készült műholdas felvételt vetített ki.

NM: - Tovább is fokozhatnánk: a biológusok a diverzitás alakulását egy informatikus által kifejlesztett módszerrel vizsgálják. Ebből is láthatjuk, hogy a tudományban a legtávolibbnak tűnő dolgok is összekapcsolódnak.

- Mi jellemzi ma a kutatást?

NM: - Gyakran elkövetik azt a hibát, hogy viszonylag szűk vizsgálati rendszert használva általánosítanak.

MCS: - Szintén elterjedt jelenség, hogy gyakran ott bővítjük a tudás határát, ahol nem fontos, ahol pedig fontos lenne, oda nem fektetünk kellő hangsúlyt. A magam területén azt látom, hogy a kutatás jelentős része nem a legfontosabb problémákra irányul, hanem a könnyebben megközelíthető, műszeresen jól mérhető, laborban jól végezhető dolgokra. Elterelődik a figyelem a lényegről egy olyan irányba, ahol rövid idő alatt meg lehet írni egy impaktos cikket, amit leközölnek, amire sokan hivatkoznak is, mert sokan foglalkoznak hasonló problémával. Én is szövetségeseket keresek, ami nagyon nehezen megy, mert a tudományos közösségekben dolgozó személyek nem szeretnek elmozdulni a közösségből, ahol megvan a visszajelzés és az igazolás, hogy jól csinálják, amit csinálnak. "Te is azt csinálod, amit én, neked is az az eredmény jött ki, ami nekem, ezért egymásra hivatkozunk, és ezáltal mindketten impaktosak vagyunk." Ezt a védettséget és meleget elhagyni elég nagy bátorságra van szükség. Ezért arra jutottam, hogy nincsen más szövetséges, mint az a kör, amelyik ugyanúgy érzi az odafigyelés hiányát, mint mi és én ezt Magyarországtól keletre látom. Ezért alapítottam meg a Délkelet-európai Klímahatás Kutató Központot, amivel sikerült felkeltenünk a FAO érdeklődését is. Összehoztunk egy Kelet-Európára, a Kaukázusra és Közép-Ázsiára kiterjedő workshopot, amelynek a résztvevői társaink a problémafelvetésben, tehát szövetségesek. Így nem csak magunk, de mások számára is hasznosak lehetünk, míg például egy skandináv kutatónak nem tudunk semmi újat mondani, amit ne tudna a saját környezetéről.

- Gyengül a tudomány presztízse és a tudományba vetett bizalom a szűretlen információáradat miatt. A tudomány és a természettudományok tekintélyvesztése a legrosszabbkor történik, hisz a minket sújtó környezeti válság miatt most van leginkább szükségünk a természettudományokra - fogalmazott legutóbb a soproni országos TDK-konferencián Mátyás Csaba professzor.

NM: - Abban, hogy a ránk zúduló információáradatban meg tudjuk különböztetni a tudományosan megalapozott információt a megbízhatatlantól, én az oktatás szerepét emelném ki. Akinek megalapozott ismeretei vannak, az a dolgok végére tud járni. A legtöbb tudományos folyóirat absztraktját a világhálón is el lehet érni. Abban az országban persze, ahol - mint említettem - az iskolákból kikerülők egynegyede nem képes értelmezni, amit elolvas, ez problémát jelenthet.

MCS: - Új korszakba érkeztünk, a posztmodernbe. A modern kor abból indult ki, hogy elfogadjuk azt, hogy van fejlődés, előre haladunk, az ember létfeltételei mindig jobbak lesznek, a tudomány és a technika mindent megold. Most olyan ponthoz jutottunk, ahol elbizonytalanodtunk, hogy valóban fejlődés-e ez? Valóban megold-e mindent a tudomány? Mindenre van-e elfogadható válasza a társadalom számára? Atekintetben, hogy merre van előre, nemcsak a természettudomány, de a társadalomtudomány iránymutatásai is megkérdőjeleződtek. Ez természetesen filozófiai szinten fogalmazódott meg, de hatása eléri a hétköznapi embert, és ennek a gondolatnak a leképeződését látom megnyilvánulni a tudomány (és minden más) tekintélyvesztésében.

NM: - Persze, ne feledkezzünk meg Paul Valéry szavairól, aki azt mondta: "az élet, a jövő sohasem reménytelen, mert mindig azok határozzák meg, akik bíznak benne és nem azok, akik tagadják".

- Folyik a vita az új felsőoktatási törvényről. Milyennek tarják a tervezetet?

NM: - Jó irányban haladunk, az évek során még további finomításokra lesz szükség. Másrészről úgy tűnik, a jelenlegi helyzet sokaknak kedvező és nincs érdekükben azt megváltoztatni. Ugyanakkor fontosnak tartanám az egyetemi autonómiát, amit a fejlődés zálogának tekintek. Ugyanis itt is érvényesülnie kell a "citius, altius, fortius" elvárásnak. Ez autonómia nélkül nehezen valósulhat meg. Az egyetemek fölött áll a Rektori Konferencia, kötik a kezét a MAB, az Országos Doktori és a Kredit Tanács, stb. által hozott határozatok is. Képtelenség ennyi irányba alkalmazkodni.

- Milyen jövő áll egyetemünk előtt?

- NM: A jövőben a Nyugat-magyarországi Egyetem óriási előnye az lesz, hogy hálózati egyetem, amely a régióban mindenhol jelen van. Már csak egy jól működő gazdaság kell, ami igényli az innovációt…

- Köszönöm a beszélgetést.

Csiha Tünde Noémi

LIPOVICS JÁNOS –„ A MŰVÉSZ ÉS MESTER"

A muravidéki magyarság szellemi központjában, Lendván működő bronzöntő nemzetközi művésztelep jelentőségéről, a művészet iránti elkötelezettségéről és a szépség szeretetéről beszélgettem Lipovics János iparművész-szobrásszal.

- Hogy alakult ki a kapcsolat a Galéria-Múzeummal, a lendvai várral?

- Kapcsolatom a lendvai várban, a Galéria-Múzeum Lendva által működtetett nemzetközi művészteleppel közel húsz éves múltra tekint vissza. Ez időben még Magyarországon személyes művészkollegiális munkakapcsolat alakult ki Király Ferenc szobrászművésszel a vár akkori, és Gerics Ferenc tanár úr, a vár jelenlegi igazgatójával. Magyarországi nemzetközi szobrász művésztelepen dolgoztunk együtt, ennek keretében tettem először látogatást Lendván. Ezt követték a nemzetközi művésztelepekre szóló meghívások, majd az ifjúsági alkotótelepre is a tanári felkérések. Így vendégprofesszorként, mentorként segítettem a tehetséges fiatalok művészeti nevelésében, alkotóvá válási folyamatukban is. A „felnőtt" és az „ifjúsági" művésztelepekre történő meghívások, rendszeres visszahívások éves gyakorisággal történtek, így gyakorlatilag a kezdetektől máig folyamatos a kapcsolat.

- Milyen korosztályt érintett az ifjúsági alkotótábor?

- Közel húsz évvel ezelőtt kezdődött a tehetségkutató, -fejlesztő program a muravidéken, amely elsősorban Gerics Ferencnek köszönhető. Nyaranta a tehetséges általános iskolás diákoknak, felső tagozatosoknak szerveztek alkotótáborokat, ahol különböző művészeti technikákkal, programokkal ismertették meg a gyerekeket. Közülük több tehetséges fiatal a Galéria-Múzeum folyamatos szakmai támogatásával művészeti tanulmányokat kezdett a magyarországi és szlovéniai művészeti középiskolákban. A nemzetközi művésztelepek mellett, azzal párhuzamosan elindult az ifjúsági nemzetközi művésztelep is, ezzel a tehetséggondozás folyamata nem zárult le. Az egykori tehetséges gyerekekből kinevelődött az a társaság, akik mára már fiatal, ismert művészek. Többen közülük Lendván élnek és megalakították a LindArt Egyesület, amely már önálló nemzetközi művésztelepeket szervez a lendvai várban, természetesen a Galéria-Múzeum támogatásával. A LindArt Nemzetközi Művésztelepre a világ minden tájáról pályáznak a fiatal, művészeti akadémiákat végzett alkotók, akik a várban dolgozhatnak a festészet és a grafika műfajaiban. A tehetséggondozás ilyen szellemisége és gyakorlata, az elért eredményeik követendő példa lehet sok más európai ország számára is.

- Miért éppen Lendva, milyen üzenete van a helynek?

- A környezet lebilincselően szép a maga mediterrán jellegével, az egyik dombon a kisváros fölé magasodó (egykori Bánffy, majd Esterházy) várral, a másikon a Szentháromság-kápolnával, körös körül gyönyörű szőlő ültetvényekkel a dombokon. Nem találkoztam még egyetlen művészkollégával sem, akit ne inspirált volna ez a szellemi, kulturális és természeti környezet, de az ott élők életszemlélete, mentalitása is példamutató.

A háromhetes nemzetközi bronzöntő művésztelep kezdési időpontja hagyományosan augusztus 20., ami az ottani magyarság számára így többszörösen is ünnep, hiszen a kiállítás megnyitóval kezdődő művésztelep az állami ünnepünkhöz köthető.

Az idén 39 éves művésztelep eleinte a festészet és a grafika műfajaiban működött, majd ehhez kapcsolódott be a szobrászat és a kerámia. A közel négy évtizedes fejlődési folyamat eredményeképpen mára a szobrászaton belül a fa és a kő dominanciája után az utolsó hat évben már kizárólag a viaszveszejtéses bronzöntéssel foglalkozunk, 8-10 meghívott művész részvételével.

Érdekesség, hogy az eddigi zárt meghívásos rendszert 2011-ben a nyílt pályázati rendszer váltja fel. A pályázati felhívást szlovén, magyar és angol nyelven teszik közzé az interneten. Szakmai zsűri dönt a meghívott művészekről, mivel mára óriási az érdeklődés a Szlovéniában egyedülállóként működő bronzöntő művésztelep iránt, mely a magyarországiakkal is szoros szakmai kapcsolatban áll. A magyarországi viaszveszejtéses bronzöntő művésztelepek megalapítója a Karcagon élő Györffi Sándor, Munkácsy-díjas szobrászművész segített itt is elindulni, aki szellemileg és fizikailag is tevékenyen részt vesz mind a mai napig a működésben és az alkotásban.

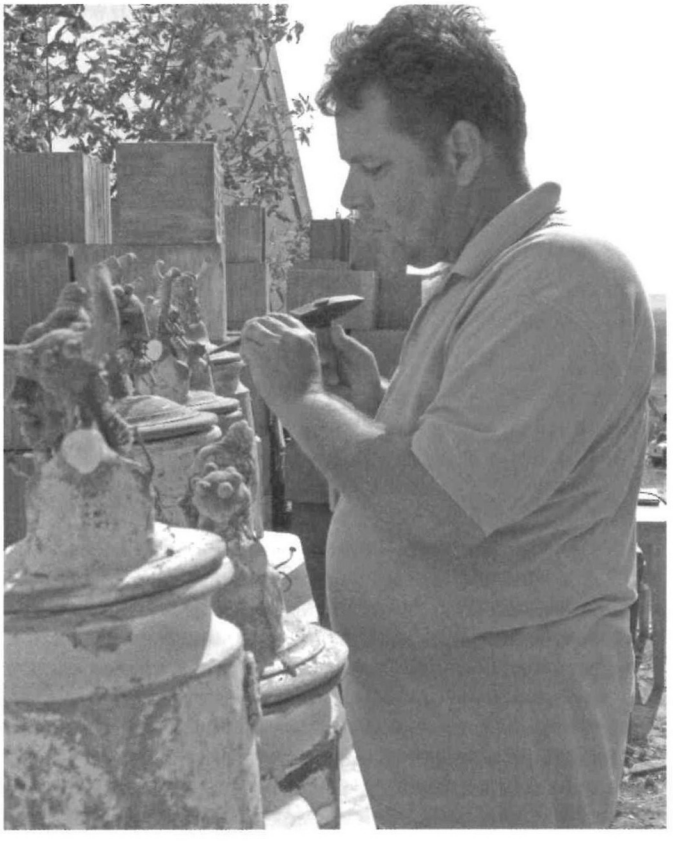

Lipovics János

A Magyar Nemzeti Galéria támogatásával a lendvai múzeum lehetőséget kapott arra, hogy minden évben bővíthesse Zala György (lendvai származású szobrászművész) kiállításának gyűjteményét. A raktáron lévő vagy sérült vázlatokat, kisplasztikákat restaurálják, majd a lendvai múzeum megbízásából a bronzöntő művésztelep ideje alatt az alkotásokat hiteles másolatként egy darab múzeumi példányként újraöntik.

Számomra egészen különleges élmény, nagy megtiszteltetés, hogy részese lehetek alkotóként egy ilyen csapatnak, mesterként pedig dolgozhatok Zala György szobrainak a kivitelezésén.

- Beszélhetünk szakmai féltékenységről?

- Éppen ez a lényege a szimpóziumnak, hogy egyfajta szellemi műhelyként működik. A bronzöntő művésztelep folyamatosan fogadja a látogatókat, az érdeklődőket, művészettörténészeket, a szakma és a média képviselőit. A nyilvánosan működő környezetben a művészek

vállalják azt, hogy nem paraván mögött dolgoznak a maguk elefántcsont tornyában, hanem együtt másokkal, minden pillanatban megmérettetve a kollégák előtt, így nem lehet szó szakmai féltékenységről. Kiemelném az egymástól tanulás fontosságát, hiszen egymás munkáját a különböző egyéni szakmai fogásokkal, tapasztalatokkal segítjük. Tanulni nemcsak a művész kollégáktól, hanem a hivatásos öntőmesterektől is lehet. Számomra különösen nagy megtiszteltetés az, hogy immár rendszeresen, évente visszahívnak a művésztelepre „művész és mester" státusban. A művész kollégák munkáját két öntőmester is segíti: Márfai Róbert és Szögi László urak, valamint egy hivatásos cizellőr, így a mesterek a teljes kivitelezés során a patinázásig terjedően tanácsaikkal is segítenek.

Alap célkitűzés, hogy a lendvai Galéria-Múzeum bronz kisplasztikai gyűjteményébe csak azok az alkotások kerülhetnek be, amik ott készültek és unikális, egyedi, eredeti alkotások. Az egyediséget maga a technika is garantálja. Viaszveszejtéses öntési technikával készülnek a kompozíciók, ez azt jelenti, hogy a majdani szobor eredetije viaszból, ott a helyszínen készül, így az egyedi viaszpéldány az öntési folyamat során elveszik. Van egy olyan pillanat, amikor levegő a szobor, hiszen az égetés és a hűtés után a formában a viasz után maradt „lyukba", a beömlő rendszerbe öntjük az 1200-1250 fokos fémet.

Folyamatos a kivitelezésben a szakmai segítség, a konzultáció a mesterekkel, akik a munkafolyamatok során végig jelen vannak. Úgy vélem, hogy ez egy jó, követendő metódus, amiből minden résztvevő csak profitálhat. A művészi munka jutalma a szakmai megtiszteltetésen, a gyűjteménybe kerülésen, a teljes publicitáson túl az, hogy az alkotó önmagának, saját célra is megönthet egy bronz kisplasztikát.

A résztvevőktől és főleg a mesterektől folyamatos szellemi és nagyon intenzív fizikai jelenlétet, munkát követel a szimpózium, néha úgy alakul, hogy alvás nélkül kell megoldani például az öntőformák kiégetése során a kemence felügyeletet. A legizgalmasabb ebben a folyamatban az égetés és az öntés időszaka, amikor folyamatosan figyelni kell a gázégőket, nem mehet 650 foknál feljebb a kemence, de ezt a hőfokot 48 órán keresztül tartani kell, illetve maga az öntés, ami szintén a tapasztalat és a figyelem próbája. Ez bizony kimerítő, de egyben felemelő érzés is, hiszen itt dől el a sok korábbi befektetett munka sikere. A formai megvalósításhoz használt változatos technikák megismerésére, elsajátítására is a legjobb iskola, fórum a szimpózium. Leginkább a reneszánsz alkotó műhelyekhez hasonlíthatnám a lendvai művésztelepet, mikor mintegy közösség alkotó és mester tagjai egymástól tanulva, egyedi műtárgyakat hoznak létre. Ebben, így nem lehet elfáradni, igazi feltöltődést jelent az a szellemi, emberi és szakmai inspiráció, amit e három hét alatt kapok.

A szimpózium nem csekély anyagi megvalósulásában nagy segítséget nyújtanak a szlovén és magyar kulturális és az EU-s pályázati források, valamint a muravidéki vállalkozók és a polgárok támogatásai. A galéria biztosítja a meghívott alkotók teljes ellátását (szállodai szállás és étkezés) az összes szükséges anyagot a munkához, amit saját forrásból nem lehetne ilyen szinten megvalósítani, tulajdonképpen a művész csak a saját szerszámait hozza. Olyan szintű a művésztelep ellátottsága felszerelésben, anyagokban, ami máshol nem nagyon tapasztalható. A kiszolgálás, a szakmai figyelem, tisztelet és megbecsülés pedig páratlan és inspiratív.

- Hol lehet ezeket a technikákat megtanulni?

- Budapesten érettségiztem a Képző- és Iparművészeti Szakközépiskola kerámia szakán, majd a Magyar Iparművészeti Főiskola szilikátipari formatervező szakán végeztem, ami az alapokat megadta ehhez a tudáshoz. Érdekes, hogy a porcelánkészítés nagyon sok hasonlóságot mutat a viaszvesztéses bronzöntéssel. A bronzöntés technikáját 1990-ben tanultam meg, amikor első alkalommal hívtak Salgótarjánba egy szobrászati szimpóziumra. Az edényszobraimat először 2008-ban csináltam meg bronzból Lendván. Ez érdekes kísérlet volt a részemről, és nagy elismerést hozott számomra. Tejesen más hatású, mint a kerámia, de maga a készítés metódusa a bronzöntéshez hasonló. A művész számára a technológiai tudás és a kísérletezési lehetőségek hozhatnak olyan többletet, amivel a művészi szabadsága is növekedik. Mindig szívesen, könnyen és gyorsan tanultam meg új technikákat, ezzel is növelve a saját művészi, technikai szabadságom, amit egy-egy új kihívás, megbízás teljesítése során kamatoztatni tudtam. A bronzöntő művésztelep hosszú távú fejlesztési tervei, valamint a speciális igények, komplex elvárások miatt felkértek arra, hogy tervezzek és építsek egy többfunkciós kemencét a művésztelep számára. Nagyon komoly szakmai, anyagi és erkölcsi kihívás volt, amit sikerült mindenki megelégedésére teljesíteni. A 2010. évi művésztelep során kitűnően működött a kemencém. A konstrukció, az újítás lényege, hogy kilenc különböző méretet lehet összerakni az elemekből, kettő köbméteres hasznos belső térfogatig. Alkalmas az öntőformák kiégetésén túl üveg rogyasztásra és magastűzű kerámia égetésre is. Hordozható és tartós konstrukció, valamint nem utolsó sorban energiatakarékos a fűtése, hőntartása a kettő gázégőfejjel. Ez a kemencém az összes eddigi szakmai tapasztalatom (30 év) és három hónap tervező és kivitelező munka eredménye.

- Miért éppen a bronz a kifejező eszköz, amit használ?

- Ahogyan a képi megjelenítésben is létezik intenzitási sorrend, ugyan úgy az anyagoknak is megvan az üzenete, súlya. A szobrászatban a kőnek van a legnagyobb ereje, az anyag és a forma hatásának tekintetében. Az anyagok által hordozott lehetőségek miatt kifejezésben, erőben puhább a bronz, mindamellett a mintázása a leglágyabb anyagokkal történik (agyag, viasz, stb.). Az érc időtállósága erőt, maradandóságot, az öntés technikája teljes formai szabadságot biztosít.

- Az alkotásaival mit üzen a közönségnek?

- Az edényszobraimmal kortalanságot, formai tisztaságot, a maradandó emberi értékeket próbálom kifejezni. Az örök emberi, szakmai értékek bemutatása a célom, melyek hitem szerint nem változnak a világban. Az edény és szobor kettősségét a formai egység és időtlenség ellensúlyozza: a kint és bent, a titok, azt hiszem mindenki számára érthető filozófiai tartalommal is bír. Fontos számomra a klasszikus értékek megőrzése, továbbvitele, az esztétikumban és az anyagminőségben egyaránt. Ugyanez az attitűd vezérel a megbízások esetében is.

- Milyen feladatok elé néz a 2011-es évben?

- A Győri Városi Művészeti Múzeum felől érkezett ismét egy olyan megkeresés, hogy az általuk szervezett kerámiaművészet szabadegyetemi sorozat részeként az idén is tartsak egy előadást, a modern magyar kerámiaművészet születése címmel. Ezen kívül több nagyobb kiállításra is készülök, többek között Győrben, az őszre tervezett évfolyam kiállításunkra és a hozzá kapcsolódó konferenciára. A Plasztika Stúdiumok című könyvemet szeretném idén kiadni és bemutatni Budapesten a Vizuális Nevelési Világkonferencián. Dolgozom a saját alkotói programomon, új edényszobor sorozaton, és nyitott vagyok a megbízások irányába is. Az idei nyáron természetesen a legnagyobb örömmel veszek részt a lendvai bronzöntő művésztelepen, hisz ismét várnak, művész és mester státusban egyaránt.

Köszönöm a beszélgetés és sok sikert kívánok a tervei megvalósításához!

NM
NYME-AK

(További fotók lapunk hátsó borítóján találhatók.)

A TÉR ÉS HANGZÁS SZERKEZETEI

Beszélgetés Mátrai Péter Ybl Miklós-díjas építésszel, zeneszerzővel, az NYME-FMK-AMI egyetemi tanárával

Részlet az Építészfórum (www.epiteszforum.hu) weboldaláról: „Minden évben december 15-én, Kotsis Iván születésnapján adja át a MÉSZ elnöksége az érmet annak a pályatársnak, aki mind építészeti munkáiban, mind az oktatásban Kotsis Iván méltó örököse, szellemiségének továbbvivője. A díjat a MÉSZ 1989-ben alapította, és a szakma „fair play"-díjának is hívják. Idén Mátrai Péter építész, egyetemi tanár, zeneszerző kapta a Kotsis Iván-emlékérmet."

- Engedje meg, hogy gratuláljak a szakmai elismeréshez! Ön mit emelne ki a díj névadó személyiségéről?

- Az érem névadója id. Kotsis Iván építészprofesszor a huszadik századi magyar építészet jelentős képviselője és a műegyetemi építőművész-képzés kikerülhetetlen alakja, generációk mestere. Személyesen nem ismerhettem, de építésztanáraim - kortársa Pogány Frigyes, s tanítványai Szrogh György, Jánossy György és Jurcsik Károly - közvetítették eszméit. Ezek a mai napig aktuálisak.

„Éppen jelenkori építkezéseink gyakorlata vezetett rá az épületek értékelésének helyes útjára. Eszerint egy épület vizsgálatánál a mérleg serpenyőjébe kell helyezni mindenfajta teljesítményt, amelyet tőle megkövetelünk: a céljának kielégítését, vagyis a rendeltetésszerűséget, korunk technikai vívmányainak felhasználását, a szerkezetek fejlettségét, a gazdaságosságot és az állékonyságot is. Amidőn ezeket az igényeket korunkban fokozottan figyelembe vesszük, ugyanakkor tisztázni kell az esztétikai vonatkozásokat is, hogy összevéve minden tényezőt, helyes ítéletet tudjunk egy épületről magunknak kiformálni. Egy épület esztétikai mérlegelésénél nem annak formai felfogását kell mérlegelni, hanem a belőle kisugárzó művészetet." (Kotsis Iván).

- Nyilván az építész számára is minden alkotásának megvan a maga jelentősége pályafutásán belül. De ha lehet ilyet kérdezni, melyik az a terve, melynek megvalósulására a legszívesebben gondol vissza?

- A kecskeméti Katona József Megyei Könyvtár pályázati tervét 1985-ben magányosan készítettem, s vele első díjat és a megvalósulás lehetőségét sikerült elnyernem. Egy olyan ház képzete lebegett a szemem előtt, amely „mintha mindig ott állt volna" a kisvárosi miliőben, ugyanakkor térrendszerével egy különleges, „sosemvolt" tér-ideát szerettem volna megvalósítani. Társaimmal, Major György építésszel és Batta Imre belsőépítésszel készítettük a kiviteli terveket. 1996 óta áll a ház, tizenöt éve szolgálja a várost, a régiót, s jelentős nemzetközi szerepet is betölt. Érte valamennyi jelentős szakmai elismerést elnyertünk. http://www.kjmk.hu/epulet.asp

- Úgy tudom, zeneszerzői munkásságában az elektroakusztikus kísérletek a dominánsak. Milyen eszközökkel készültek ezek, illetve az elmúlt három évtized műszaki változásai hogyan hatottak ki az alkotási lehetőségekre?

- Magamat én is kísérletező, experimentális muzsikusnak aposztrofálom. Hangkeltő és hangrögzítő eszközök, sok-sok hangszer segítségével keresgélem a hangi-zenei kifejezés lehetőségeit. A kezdeti analóg eszközöket mára szinte teljesen felváltották a digitális berendezések, a számítógép. Egy virtuális hangszerekkel, hang- és zeneszerkesztő programokkal felszerelt laptoppal legkifinomultabb zenei elképzeléseimet is meg tudom valósítani. Természetesen az akusztikus hangszerek, az emberi hang is fontos alkotóelemei ezeknek a hangfolyamoknak, persze sokszor digitálisan, mintavett mivoltukban jutnak szerephez. A művek megszólaltatásához digitális billentyűzeteket, fúvós és ütős kontrollereket használok, ezek az akkurátusan kifejlesztett eszközök rendkívül érzékenyen tudják követni előadói szándékaimat.

- Kísérőzenéket is írt filmekhez. Ez megköti a zeneszerzőt, vagy inkább másféle inspirációt jelent?

- Egy rádiós zenei pályázattól és tavalyi FUGA-béli koncertemtől

Mátrai Péter a FUGA-beli koncerten
Fotó: Mátrai István

(http://vimeo.com/album/193827) eltekintve mindig is „alkalmazott" zenéket csináltam. Mozgásművészeti darabokhoz, filmekhez, rajzfilm- és video munkákhoz. A kiállításmegnyitókon megszólaltatott műveimet, de performanszaimat és hanginstallációimat is inkább ide sorolom, hiszen mindig erős kötődést, inspirációt jelentenek a kiállító művészek és maga a hely. Én bírom ezeket a kötöttségeket. Ahogyan egy épület tervezésénél is az adott hely kisugárzására rálelni különös biztonságot és inspirációt jelent számomra. Ezért szeretem például Madzin Attila építész-rendező barátommal készített „Építészmesterek" sorozatunkat és Molnár Farkasról készült filmünket. Ezeknél a munkáknál az egyéniséget és a műveket igyekeztem értelmezni a filmekhez komponált zenéimmel.

- Ha valaki építész és zeneszerző egy személyben, hogyan látja, mi a közös szellemi-eszmei háttere e két különböző alkotásfolyamatnak? Vagy nem is olyan különbözőek?

- Az „építész = megfagyott muzsikus" közhely megfordításán „muzsikus = felengedett építész" túllépve nem könnyű a szabatos válasz. Mindenképp kell egy elhivatottság, ami alatt egy szüntelen kíváncsi belső kényszert értek, ami cselekvésre, „művészi tett"-re késztet. Hogy az üres papíron terv, a csendben hangok keletkezzenek. És persze kell a szakadatlan önképzés, a szükséges képességek fejlesztésére, fenntartására. A ház és a zenemű esetében is szoktak hivatkozni a két műfaj matematikai determinációira, a struktúra domináns szerepére, a ritmus, a tagoltság fontosságára, a díszítettségre. Ezek nyilván fontos és mindkét művészeti ágra jellemző lényegi kritériumok. Saját alkotófolyamataimat elemezve úgy gondolom, sosem cselekszem építészként, mikor zenét szerzek, s nem zenei megfontolások alapján tervezek házat. Legalábbis bennem nem válik külön a kettő.

- Visszakanyarodva az építészethez, egyetemi tanárként hogyan nevezné meg az NYME-FMK Alkalmazott Művészeti Intézet építész képzésének sajátos karakterét?

Az AMI-ban építőművész képzés folyik. Az építészetet a maga teljességében - a tágabb környezettől a tárgyak részleteiig - igyekszünk feltárni és közvetíteni. A kis létszámú évfolyamokban zajló bensőséges konzultációk során a képességes hallgatók sajátos érzékenységét, kíváncsiságát és tárgyi tudását fejlesztjük. Kreatív-tervezési feladatokkal kezdjük, majd egyre összetettebb városrendezési, építészeti, bel-

sőépítészeti és bútortervezési feladatok következnek. Igyekszünk érzékeny egyensúlyt tartani a műszaki és a művészi tartalom között, természetesen a képzés karakteréből következően az arány a gondolatiság, az esztétikum felé tolódik el. A mindenre való nyitottság fenntartását, a teoretikus gondolkodásra való képességet művészeti stúdiumok és széleskörű elméleti tárgyak segítik. Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy oktatásunk ne elszigetelten történjen, több közös projektünk van a Műegyetem párhuzamos évfolyamaival, hallgatóinkat hazai és nemzetközi építészeti pályázatokra buzdítjuk.

Professzor úr, engedje meg, hogy idézzük a decemberi díjátadón elhangzott szavait, hiszen ebből kiderül, egy további alkotásmód, az irodalom területén is otthon van.

Négy dolog

Megpendítek egy húrt.
Meghúzok egy ceruzavonalat.
Leírok egy szót.
Kimondok egy mondatot.

Jó ideje mindennap megteszem ezt a négy dolgot.
Amíg megtehetem, addig szabad vagyok.

Szemlélődő magány.
Mérhetetlen kíváncsiság.
Bensőséges csend.
Elmélyült fegyelem.

Ezek szükségeltetnek leginkább.
No meg minden megelőző nap tudása és mersz mindenekfölött.

Hogy minden pont akkor, pont úgy történjék, ahogyan kell.
A húr eléggé feszes legyen.
A ceruzahegy megfelelően kihegyezett.
A szó kifejező.
A mondat végletekig kifinomult.

És a dolgok egyszer csak művé lesznek.

Zene lesz.
Ház lesz.
Vers lesz.
Tanítás lesz.

Azután egyszer csak

Akad valaki, aki meghallja.
Akad valaki, aki bemegy.
Akad valaki, aki elolvassa.
Akad valaki, aki megérti.

És ezek a valakik egyszerre, legelőször
(akárcsak én hajdanán)

Megpendítenek egy húrt.
Meghúznak egy ceruzavonalat.
Leírnak egy szót.
Kimondanak egy mondatot.

Csak hagyni kell, hogy mindez megtörténjék.
Csendben, pisszenés nélkül figyelni.

Dr. Molnár László egyetemi docens, FMK-AMI

SZAKMAI EGYEZTETŐ FÓRUM GYŐRBEN

2011. január 20-21-én, a győri Famulus Hotelben sikeresen lezajlott a szociálpedagógia mesterszak kidolgozása kapcsán a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar Szociális Képzési Intézete által szervezet szakmai egyeztető fórum. A rendezvényen a szociálpedagógus képzésben résztvevő nyolc intézményből, hét képzőhely (Eger, Esztergom, Hajdúböszörmény, Győr, Nyíregyháza, Sopron és Vác) szakvezetői és oktatói vettek részt. A kétnapos szakmai fórum eredménye a szociálpedagógia mesterszak szakalapítási dokumentumának részletes előkészítése. A munkában résztvevők megállapodtak arról is, hogy a végleges beadványt 2011 februárjáig elkészítik, s így - a szükséges egyéb dokumentumok és engedélyek beszerzését követően - akár már ez év márciusában sor kerülhet a szociálpedagógia mesterszak megalapítására vonatkozó kérelem Magyar Akkreditációs Bizottságához történő eljuttatására.

Dr. Soós Zsolt egyetemi docens, NYME-AK

SILVER BELLS

A Sillver Bells kamarakórust 2009-ben alapították azzal a szándékkal, hogy a jó hangú, zeneértő és legfőképpen lelkes hallgatók népszerűséget és ismertséget szerezzenek az alma maternak, az Apáczai-karnak. A hangzásban, összetételben is egyedülálló énekkar egykori és jelenlegi apáczais hallgatókból, valamint külsős tagokból áll. A jelenleg 14 főből álló kórus karnagya és művészeti vezetője Váray Tamás főiskolai docens.

Széles körű repertoárral rendelkeznek, mind könnyűzenei, mind egyházzenei téren. Fiatal kórus ellenére számos felkérést kaptak már. Énekeltek már a tavaszi kórustalálkozón, a Győrben koncertező Ghymes együttessel, a Vöröskereszt és a városi börtön felkérésére, a Fesztivál Kórus részeként Pergolesi: Stabat mater valamint Mozart: Requiem koncertjén. Önálló koncertjeik alkalmával felléptek az Ír-Magyar Napok keretében a győri Bazilikában és a Széchenyi téren.

Jövő évi terveik között szerepel 2011 áprilisában Dublinban énekelni, valamint egy erdélyi, lengyelországi illetve egy finnországi koncertkörút.

Koncert az Evangélikus Öregtemplomban 2010 decemberében

A FOLYÓ MINDKÉT PARTJÁN OTT VAN

Portré Nagy Gáborról, a Bölcsészettudományi Kar docenséről

A vers a végső menedék – hirdette a plakát Nagy Gábor, a Bölcsészettudományi Kar Kommunikáció és Médiatudományok Intézeti Tanszék főiskolai docensének irodalmi estjét, amelynek helyszíne a szombathelyi református templom volt.

A rendezvényt hirdető plakáton lévő portréja egy fiatal, ereje teljében lévő szerzőt, pontosabban költőt, írót és irodalomtörténészt ábrázolt. Igaz – mint elmondta –, ezek közül költőnek és irodalomtörténésznek tartja magát, de a magyar irodalomban hagyomány, így számára is természetes, hogy mindenki több műfajban dolgozik, aminek természetesen ugyanúgy megvannak az előnyei, ahogy a hátulütői. Nagy Gábor ezzel kapcsolatosan elmesélte (az est legmeghatóbb perceit eredményezve ezzel), hogy az ő gyerekei úgy vélik, hozzá hasonlatosan mindenki apukája verseket ír, amiket időnként fel is olvas nekik.

A regényeket, verseket, esszéket egyaránt megjelentető, immár nyolc önálló kötettel rendelkező szerző beszélgetőpartnere, Jakab-Köves Gyopárka azon kérdésére, elégedett-e az eddig elért eredményekkel, úgy válaszolt, ha komolyan akarja venni, amit csinál, akkor nem. De különösebb hiányérzete nincs. 2003-ban jelent meg az utolsó verseskötete, és annak ellenére, hogy a munkái közül a költészetet tartja a legfontosabbnak, egyéb feladatai, illetve a könyvkiadási nehézségek miatt eddig nem tudott újabbat megjelentetni. Viszont úgy érzi, „cserébe" a következő versgyűjtemény lesz az eddigi legjobb ilyen kötete, jót tett neki az érlelés. A regényírásról szólva pedig elhangzott: egy év alatt nem szabad regényt írni, számára négy–öt év kell hozzá, kivéve akkor, ha csak a könyv írására tudna koncentrálni.

Szóba került az is, hogy nagyon fiatalon, 11 éves korában megtanulta a versírás elméleti részét. Magánszorgalomból, hiszen irodalomtanárától mindössze azt az útravalót kapta, hogy a jambikus vers az, amelyben végig jambusok vannak. A tanulásnak meg is lett az eredménye, a szegedi Kincskereső című lapnál arra figyeltek fel, milyen kiválóan tudja a verstant; a fiatal verselők általában ösztönösen írnak élvezetes műveket, a verselmélet alaposabb ismerete nélkül. Nem mintha ez véletlen lenne – mutatott rá –, ugyanis ahogy a zeneiskolákban a szolfézzsel gyötrik a lurkókat, úgy az általános és középiskolában a verstannal, elég kevéske eredménnyel. Holott a verstan élvezetessé tehető és megtanítható; Nagy Gábor nem tudja, miért képtelen erre a pedagógusok nagy része, hisz' néhány kollégájával karöltve egy irodalmi táborban 14 éves diákokkal tíz nap alatt fantasztikus eredményt értek el a verstan tanításában.

A következő kérdésre válaszolva intézményünk oktatója a hazai művészeti életről azt mondta, megosztott az irodalmárok tábora. Ez szerinte a népi–urbánus vitában gyökeredzik. A rendszerváltás után volt ugyan pár kegyelmi pillanat, még az is előfordult, hogy a Hitel című lap szerkesztőségében együtt ült Esterházy Péter és Csurka István, de kiderült, a kiegyezés, párbeszéd érdekében nem tudnak felülemelkedni a problémákon. Többek között ezért nem is tudja, belefér-e a mai magyar irodalmi kánonba. A folyó mindkét partján ott van: ír irodalomtörténetet és irodalomkritikát is, ez pedig furcsa szerep, „nem is kedvelik annyira a kollégák" – mondta. Úgy véli, ha egyszerűsítjük a képet, jelenleg legalább két párhuzamos kánon van, és az ezekbe tartozók elbeszélnek egymás mellett, veszekednek egymással. Ennek ellenére igényli az írótársakkal történő találkozást, beszélgetést, mert „magányosan dolgozni nehezebb és szomorúbb".

S hogy ezen kívül Nagy Gábor hogy látja a világot? Frusztrálóan hat rá például az, hogy egy biztosnak tűnő egzisztenciát több helyről érhet támadás. Nem érzi viszont frusztráltnak magát azért, mert (saját elhatározásából) kikerült a budapesti kulturális gócpontból. Nem túlzás: elmenekült a kispesti panelből és hazajött Körmendre. „Alapvetően magányos ember vagyok, ez kamaszkoromban sem volt másképp és most is így van. Jól megvagyok úgy, hogy Vasszécsenyben lakom, Szombathelyen dolgozom."

Nagy Gábor
Fotó: Nagy Gábor honlapjáról, készítette Miklósi H. Csaba

Nem izgatja a mai világ kicsinyítőképzős, becézős része, mert ez nem a József Attila-hagyományok eredménye, hanem egy 11 éves szellemi szintjén megrekedt világszelet.

Nem ért egyet azzal, amit sokan, sokfelől állítanak, hogy a politikát és a vallást ki kell iktatni az irodalomból. Vallja, a művészet az igazi szabadság, nem állíthatók elé tilalomfák. Ráadásul egy az ő korában lévő (40 év körüli) ember létezése az elmúlt négy évtizedben, a szocializmusban gyökeredzik. Az elnemzetlenítés korában, amit az emberiség egyik legnagyobb tévedésének vél. Számára axióma, hogy csak a nemzeti együttélés képes egészben tartani egy országot vagy nyelvet.

Kleinhappel Miklós

LÁTOGATÁS A KATONAI TÉRKÉPÉSZETNÉL

2010. november 12-én egy húszfős GEO-s csapat látogatott el Budapestre, a Szilágyi Erzsébet fasorban lévő épületegyüttesbe. Két intézmény székhelye ma ez a majd évszázados múlttal rendelkező épülettömb: a Magyar Honvédség Geoinformációs Szolgálatáé és a HM Térképészeti Közhasznú Kft-é. A látogatás a Mikoviny Szakkollégium programja volt, amelyen a topográfia terepgyakorlatot teljesített hallgatók is részt vehettek.

Volt hallgatónk, a ma már nyugállományú alezredes, Dr. Mihalik József osztályvezető tartott előadást, majd két csoportban indultunk a szakmai és szakmatörténeti szempontból érdekes látnivalók megtekintésére.

Mivel az intézet fő munkája a honvédség térképi igényeinek kielégítése, ezért magasak a minőségi elvárások - mind az ott dolgozók felkészültségére, mind a használt eszközökre vonatkozóan. Megtudhattuk, milyen nemzetközi munkákban vesz részt Magyarország. Ilyen például az egész Földet lefedő topográfiai adatbázis kialakítása, vagy a nyitott égbolt program, aminek célja, hogy a résztvevő országok szabadon végezhessenek repüléseket egymás területe fölött. Ennek keretében láthattunk olyan repülési térképeket, amilyenekkel a GEO-n eddig nem találkoztunk. A tereptárgyak magassága például sokkal hangsúlyosabban és észrevehetőbben szerepelt és a légi irányítás, a különböző repülési vonalak is fel voltak tüntetve. Az ilyen térképeknek több változata létezik, különböznek például a helikopterek számára készített térképek az egyéb légi járművek számára készítettektől. Ennek a mérete is különleges, mivel a szűk helikopterfülkében kell azt szemlélni. Más szempontokat kell tehát figyelembe venni egy honvédségi térkép előállításánál.

A kartográfiai osztályon aztán újabb érdekes dolgokkal találkozhattunk, így a földi térképek szerkesztési irányelveit ismerhettük meg. Mást jelentenek a színek, és sok olyan dolog van feltüntetve, amit a civil életben nem használunk, vagy észre sem veszünk a terepen. A térképeken többféle szelvényhálózat is szerepel, megkönnyítendő a különböző rendszerek közötti tájékozódást. Minden térképlaphoz saját jelkulcskészlet tartozik, a térkép céljától függően.

Külön érdekesség volt a gyakorlóterek térképe. Ezt a katonák felkészítésénél használják, bár az előadó szavai szerint vannak lőterek, amelyeket a legtöbb katona már térkép nélkül is jól ismer, szinte csukott szemmel eltalálna rajta. Éppen emiatt a kiküldetések előtt egy 2-3 hónapos gyakorlaton vesznek rész, hogy az ilyen jellegű feladatokkal is könnyen boldoguljanak idegen terepen.

A következő állomás a papírtérképek előállításának helyszíne, a nyomda volt. Ennek több részlege van, és a térképeken kívül sok más, a honvédség számára készülő anyagot nyomtatnak itt. Ennek mikéntjéről és a különböző eljárásokról kaptunk itt ízelítőt.

Az egyik legérdekesebb folyamat a dombortérképek előállítása volt. A térképet elsőként egy hőre lágyuló műanyag lapra nyomtatják, majd eközben egy számítógéppel vezérelt eszközzel a terep digitális modelljének ismeretében kialakítják a domborzat analóg modelljét. Ez igen sok időt vesz igénybe, mivel a gép egy tű segítségével fél milliméterenként haladva marja ki a domborzatot, ami folyamatos felügyeletet igényel. Ha elkészült a minta, fölé helyezik a térképlapot, és elkezdik melegíteni, majd vákuum segítségével rátapasztják a hőre lágyuló műanyag lapot, melyre előzőleg a rajzi tartalmat rányomtatták. Érdekes volt látni élőben az eljárást, azt hiszem, ilyesmit nem gyakran nézhet meg az ember.

Végül az intézetben kialakított múzeumot látogattuk meg, ahol részletesen megismerhettük a katonai térképészet 91 éves történelmét. Itt Maros Gáborné (Gerendás Zsuzsa, egykori GEO-s) tartott szakavatott tárlatvezetést. A különleges élményekért ezúton mondunk köszönetet Kubány Csongornak, Burányi Lászlónak, Németi Lászlónak és Dr. Mihalik Józsefnek.

Szakter Roland

Térképismeret nem katedráról

Ékes Szeverin: Tündér

Arany haja, akár a napfény sugara,
Pillantása, a hajnal nyugalma.
Mosolya beragyog minden pillanatot,
Akár egy tündér, oly csodálatos.

Rég láttam már ily igézőt.
Valódi, barokkori tündér-nőt.
Talán egy fenséges tünemény?
Kit ismerni felemelő élmény!

Beszélni vele, ragyogó és fényes.
Nem holmi boszorkányos, rémes.
Szavai selymesek és élénkek,
Igazi tündérhez illőek!

SZAKÉRTŐI TANULMÁNYÚTON HANNOVERBEN

CEDEFOP szakértői tanulmányúton jártam Hannoverben, az Európai Bizottság támogatásával, hogy a felnőttképzés rugalmas lehetőségeit tanulmányozzam.

Számomra már a tanulmányút megvalósulása is siker volt, hiszen az áprilisi izlandi vulkánkitörés miatt sajnálatosan meghiúsult már egy korábbi sikeres pályázat eredményeképp elnyert belfasti utam.

A programtervben szereplő első intézmény maga a szervezést vállaló Stephansstift-Felnőttképzési Centrum (ZEB Stephansstift) volt. A résztvevők megismerkedhettek egy széles körű képzési palettával rendelkező központtal. A képzési lehetőségek kiterjednek az ápolói, számítógép-felhasználói, gazdasági, politológiai, teológiai, kommunikációs, egyéb területekre. A képzésben résztvevők több mint 20 tanteremben, előadóteremben és szemináriumi szobában tanulhatnak, az általuk kiválasztott képzésen, melyhez az éves szinten 25 600 Euro jövedelmet (ez a még adómentes jövedelemi szint) el nem érők 500 euro képzési prémiumra pályázhatnak. A képzésekre cégek és szervezetek is küldhetik az alkalmazottaikat, így a költségek szintén csökkenthetők. A programokon résztvevők csoportjai teljesen változatosak, az képzési centrum igyekszik európai (pl. Gruntvig, Comenius) képzési programokból építkezni.

Első nap délután az FAA Képzési Kft. (FAA Bildungsgesellschaft mbH.) látott vendégül minket, ahol a tartós munkanélküliek képzését és átképzését folytatják. A szervezet kis létszámú csoportokban - néha személyes oktatás - folytatja a képzési tevékenységet, melyre a munkanélkülieket a Hannoveri Régió, a Kereskedelmi Kamara és a Foglalkoztatási Központ (Jobcenter Hannover) küldi és a képzés finanszírozásához és támogatásokhoz is segítséget nyújt. A képzéshez különböző tantermek, csarnokok és műhelyek állnak rendelkezésre, ahol az életszerűség a legfontosabb cél, így láthattunk berendezett boltot, ahol az eladói-pénztárosi feladatokat gyakorolhatták a képzésben résztvevők, építkezést, ahol a kőműves- és ácsfeladatokat taníthatták a szakemberek. A képzésekbe a bekapcsolódás folyamatos, az oktatók egyénre szabott tervet állítanak ki mindenki számára. A képzés hatékonyságát a régióban abban mérik, hogy a végzett tanulók elhelyezkedve mennyi időt töltenek el a következő munkahelyükön. A 40%-os szint Németország-szerte sikeresnek mondható.

Lehetőségünk nyílt meglátogatni Hamelnben – a Rattenfänger ékszerdoboznyi városkájában - egy a régióban jelentősnek mondott szakiskolát is, az Elisabeth-Selbert-Schulét. A szakiskola duális oktatási rendszerben működik, széles képzési spektrumot fenntartva. Az itt tanulóknak lehetőségük nyílik szakmák (fodrász, kozmetikus, kertész) elsajátítására, továbbképzésekre (nyelvi, adminisztratív), érettségi letételére és egy, két, vagy három éves képzésben részt véve felsőfokú szakmai végzettséget (szociálpedagógus, gyógypedagógus) is szerezhetnek. Az iskola kombinálja a tantermi és a telephelyi oktatást, így a tanulók órarendje is ehhez igazodik, általában három napot az iskolában töltenek, majd két nap gyakorlat következik. Az iskola partnerséget ápol külföldi képző helyekkel is, európai forrásokat bevonva külföldi hallgatók is tanulhatnak náluk. Az igazgatónő felajánlotta a tanulmányút résztvevőinek, hogy szakmai ismeretségi körükben bővíthetnék a külföldi képzési kapcsolataikat.

Talán a szakmailag legérdekesebb esemény a 14-es számú Szakképző Iskola meglátogatása volt. A duális képzési rendszerben résztvevő intézmény teljes- és részidős képzésben is működik. A mintegy 2600 tanulónak lehetősége nyílik a különböző irodai szakmák elsajátítására, kereskedelmi szakmát tanulhatnak, sport és turisztikai területen képezhetik tovább magukat, majd igény esetén felsőfokú végzettséget szerezhetnek gazdasági területen. Az iskola ingyenes képzést nyújt

A 14-es számú Szakképző Iskola előtt a tanulmányút résztvevői

hallgatói számára, Leonardo és COMENIUS-programokban való részvétellel külföldi gyakorlati lehetőséget nyújtva az érdeklődők számára. Az oktatási minisztériummal és a kamarákkal való folyamatos kapcsolat lehetővé teszi a képzési programok aktualizálását és a munkaerőpiac követelményeihez való igazítását is.

A tanulmányút résztvevői által utolsóként meglátogatott központ a Volkswagen wolfsburgi centrumában lévő új képző intézmény volt (Volkswagen Qualifizierungsgesellschaft mbH.) A gyáróriás a saját középvezetői szakmai képzésén túl a régióban található kis- és középvállalkozások fejlődésben érdekelt vezetőit és munkatársait is célcsoportként kezeli. Előadásokat hallhattunk a Leonardo-projektben magvalósuló ROMEO (Reinforce the organisational competences of young employees and women by enterprise MEntOr) programról. A gazdasági élet kihívásainak megfelelni akaró alkalmazottak és vállalkozók a vállalati szakértők irányításával sajátíthatnak el vezetési, kommunikációs és tervezési ismereteket. A professzionális környezet a mentalitás és a modern kommunikációs csatornák használata a beszállítók és a saját utánpótlás képzését teszi lehetővé a VW számára. A szakmai programot követően megtekinthettük a VW Autostadtját, amelynek dimenziói egy fél délután alatt szinte felfoghatatlanok voltak.

Összefoglalva a képző intézményekről elmondható, hogy professzionális környezetben folyamatos fejlődési lehetőségekkel és biztos gazdasági háttérrel érik el a sikert. A duális rendszer gyakorlati és elméleti ismeretek párhuzamos megszerzését és alkalmazását teszi lehetővé, így a képzésből kikerülő tanulók szinte zökkenőmentesen állhatnak át a munka világába. Az oktatásra fordított pénzösszeg megtérülése a munkanélküliség csökkenésén és a gazdaság növekedésén keresztül jól megfigyelhető.

A tanulmányút harmadik napján a hannoveri Leibnitz Egyetemen jártunk. Két előadást hallgattunk meg Prof. Dr. Klaus Rütterstől (Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Leibnitz Egyetem). Megismerkedhettünk a duális képzési struktúrával, a felügyeleti és visszacsatolási rendszerrel és a képzés előtt álló kihívásokkal. A szakképzést nyújtó intézmények és az iparágak együttműködésén alapuló rendszer fő pillérei az iskolák, a minisztérium, a cégek, a kamarák, a képzők és az ellenőrzési rendszer. A duális képzésben részesülők a képzési idő alatt iskolába járnak és a gyakorlati helyen is jelen vannak. Az előadás alatt számos statisztikát láttunk a létszámok változásáról, a képzések nemenkénti

összetételéről, a cégek szakmai igényeiről, valamint számos - a képzéssel kapcsolatos - összefüggésről. A másik előadáson a szakképzésben résztvevő intézmények regionális szerepéről kaptunk átfogó képet. A szakképző iskolák küldetése az elmúlt pár évben megváltozott, régiós szakmai centrumokká váltak, amelyek a helyi gazdaságot szolgálják ki képzett munkaerővel. A gazdaság munkaerőigénye gyorsan találkozik így a képzéssel, és az iskolák is fokozni tudják a minőséget, meg tudnak felelni a velük szemben támasztott követelményeknek.

Következő nap a Német Foglalkoztatottak Akadémiáján (DAA-Hannover) jártunk, ahol a ver.di Kereskedelmi Egyesület Felnőttképzési Központjának képzései is folynak. A gazdasági társaság alapítványi keretek között működik, mintegy 8500 hallgatóval 40 központban a legnagyobb magánfőiskola Németországban. Szakképzések és felsőfokú képzések szerepelnek az oktatási palettájukon, nemzetközi és hazai kapcsolatokat fenntartva. Marion Haake és Angela Denecke képzési referensek előadásait hallgattuk meg, amelyek a nők helyzete, a bevándorlók integrációja és az egészséges munkavégzés a munkahelyeken témákat ölelték fel. A német állam nagy hangsúlyt fektet a nők családalapítás és gyermekszülés utáni reintegrációjára, megfelelve a részmunkaidős foglalkoztatás támasztotta követelményeknek. A bevándorlók számára nyelvi képzés, információs technológiák elsajátításának lehetősége adott az intézményben. Az Európai Szociális alap támogatja a képzéseket, melyek költségei így megoszlanak a résztvevők és a projekt finanszírozói között. Az előadások után megismerkedtünk a főiskola infrastrukturális fejlődésével, a számítógéptermeket és a tantermeket is megmutatták csoportunknak. A kis létszámú képzések résztvevőivel is röviden megismerkedhettünk, betekintve egy-egy előadás vagy képzés éppen folyó órájába. A főiskola menedzsere, Heinrich Meyer felajánlotta a kétoldalú kapcsolatok kialakítását minden résztvevőnek, melyet főleg a gazdasági és menedzseri szakmák területén képzel el.

Azért tartottam fontosnak e két intézményben hallottakat kiemelni - noha mindenhol hallottunk egy ismertetést vagy kisebb előadásokat -, mert a német oktatási rendszer megértéséhez ezek az előadások járultak hozzá a legnagyobb mértékben, és a többi képző helyen is viszonthallhattuk az itt elsajátított ismereteket.

Az általános vélemény szerint az oktatásra költött pénzösszegek a legtöbb országban kevésnek bizonyulnak, főleg az új EU-tagországokban az oktatók megbecsülése elégtelen. Azokban az országokban működik jól a szakképzés, ahol a gazdasági élet résztvevői részben felügyelik az oktatást, és részt vesznek a tematikák, vizsgák feladatainak kidolgozásában, hozzájárulva a munkaerőpiac igényeinek kiszolgálásához. A magyar rendszerben a a szakképzés a kamarák együttműködése és az iskolák nemzetközi vérkeringésbe való bekapcsolódása szintén megtalálható, de az érettségi utáni felsőfokú szakképzés szinte csak nálunk található az egyetemek képzési palettáján.

Számomra kérdéses volt, hogy a képzésekben résztvevők milyen munkaerő-piaci helyzettel találkoznak. Magyarországon a képzésből kikerülők milyen arányban tudnak elhelyezkedni a szakmájukban, mennyiben felkészültek a piac által támasztott követelményeknek a tanulók. A megismert duális képzés alkalmazása a felsőfokú szakképzésben is segítséget nyújthatna a hallgatóknak a minél jobb felkészültség megszerzésében, továbbá a kommunikációra épülő idegennyelvismeret mára már elengedhetetlen ezen a területen.

Czeglédy Tamás PhD
adjunktus
Közgazdaságtudományi Kar

„SZÁRAZ" ÉS „VIZES" FÜRDŐLÁTOGATÁS

Szakmai nap Bükfürdőn az EdTWIN-projekt támogatásával

Az EdTWIN-projekt támogatásával az Apáczai-kar Idegenforgalmi Szakmenedzser Szakos Egészségturizmus- Wellness szakirány „Fürdők üzemeltetése és menedzselése" című kurzust hallgató II. éves diákjai Bükfürdőre látogattak el 2010. november 2-án.

A tanulmányút legfőbb célja az volt, hogy a hallgatók bővíthessék szakmai ismeretüket, valamint a tantárgyhoz kapcsolódó gyakorlati tapasztalatukat. A szakkiránduláson 58 hallgató és a Turizmus Intézet képviseletében 2 fő vett részt.

A program házigazdái Dr. Németh István a Büki Gyógyfürdő elnök-vezérigazgatója és a Magyar Fürdőszövetség társadalmi elnöke, valamint Szabó Erika rekreációs szolgáltatásvezető volt. A szakemberek egyben a tantárgy felelősei is, akik szoros kapcsolatot ápolnak a kar Turizmus Intézetével, amely hozzájárul a képzés gyakorlatorientáltságához, emelve ezzel az oktatás színvonalát.

Fontos megjegyezni az idei ősz aktualitását. A fürdő és az NYME együttes döntése alapján országos kuriózumként a Büki Gyógyfürdőnek a Nyugat-magyarországi Egyetem Oktató Intézménye címet adományozták. Az oktató intézményi címet jelző táblát Dr. Németh István és Prof. Dr. Faragó Sándor 2010. szeptember 28-án avatta fel Bükfürdőn, majd sor került a két szervezet közti ünnepélyes szerződés-aláírásra is.

A novemberi szakmai nap délelőttjén a vendéglátók prezentáció keretében ismertették a fürdő múltját, jelenét és jövőjét, majd a háttérterületek bemutatásán túl „száraz fürdőlátogatásra" vitték a résztvevőket. Mindezek után a fürdőzés és a szaunázás mellett még kipróbálhatták a hallgatók az aqua bike-ot, az aqua Tai Chi-t, az aqua fit-et és a fit ball-t.

Az élményekkel teli nap pozitív visszajelzései alapján a programot szervezők a tavaszi félévre meghirdetett „Gesundheitstourismus" (egészségturizmus) című német nyelvű szabadon választható kurzus keretében a szakmai nap ausztriai párját fogják megvalósítani.

Ezúton is köszönjük az EdTWIN-projektiroda magyar és osztrák munkatársainak a segítséget, a szakmai előadók színvonalas prezentációját és vendéglátónk szíveslátását.

Örömteli, hogy az EdTWIN-projekt támogatásával megvalósulhatott ez a szakmai tapasztalatszerzésből fontos nap, hiszen hallgatóink olyan gyakorlati információkhoz jutottak, amelyek kiegészítik elméleti tudásukat. Köszönjük EdTWIN-projekt.

Printz-Markó Erzsébet, NYME-AK, Turizmus Intézet

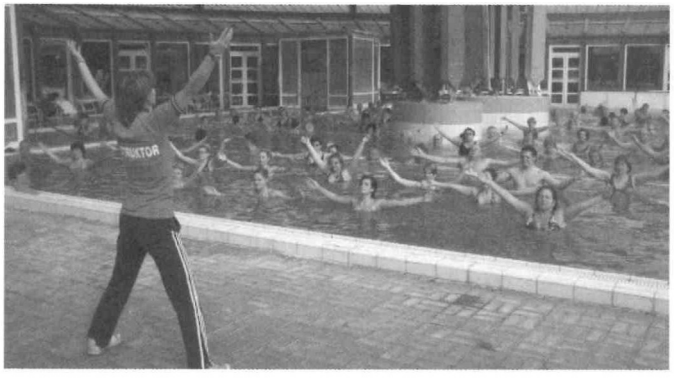

Az aqua Tai-Chi foglalkozást is kipróbálhatták a hallgatók

FELELŐSSÉGTUDAT ÉS KOCKÁZATI TÁRSADALOM

Napjaink ipari katasztrófái, mint a kőolaj-szennyezés a Mexikói-öbölben, vagy az ajkai vörösiszap-katasztrófa, súlyos károkat okoztak a környezetben és sokkolták a közvéleményt. Joggal vetődik föl ezek nyomán, hogy túlságosan kockázatos technológiákat alkalmaztak ezekben az esetekben, mint ahogy az a gyanú sem alaptalan, hogy még számos, a külvilágra éppilyen veszélyes eljárásmód használatos az ipari társadalmakban. Nem lehet megkerülni azt a kérdést sem, hogyan lehet ilyen és hasonló esetekben értelmezni a felelősség kérdését. Ennek a problémakörnek etikai összefüggéseit napjainkra érvényes módon Hans Jonas: Das Prinzip Verantwortung (1979) és Ulrich Beck: Risikogesellschaft (1987) című műve elemezte átfogóan.

Mindkét könyv alapgondolata, hogy a késő-modern korban megváltozott az ember és világ viszonya a technika következtében. Korábban a kockázat oka a kiszámíthatatlan természet vagy rossz emberi szándék volt. Mára új típusú kockázatok jelentek meg, melyek közös vonása az emberi tevékenység következményeinek irreverzibilis jellege, és ez időnként az egész emberiséget érinti. A modern technika hatása túlnő a cselekvő belátóképességén. Jonas szerint olyan új helyzetbe került az ember, amely erkölcsileg és jogilag is szabályozatlan, ezt a szerző erkölcsi vákuumnak nevezi. Beck a kockázati társadalom fogalmával olyan állapotra utal, ahol a technika gyorsan és kontroll nélkül terjed, miközben veszélyei felmérhetetlenek, a károknak nincs felelőse. Jonas következtetése, hogy a kontroll lehetősége a jövőetika kidolgozásában rejlik, amely új kötelességelveket fogalmaz meg. Első kötelesség: megjeleníteni az ember számára a technológia hosszú távú hatásait és veszélyeit. Második kötelesség: újfajta érzelmi oktatás, melynek célja, hogy az eljövendő lehetséges katasztrófák az emberekben negatív képzeteket váltsanak ki. A kockázat és bizonytalanság új tapasztalati összefüggései nyomán alakot ölt a felelősség új dimenziója, ahol a cselekvő kötelessége figyelembe venni a legrosszabb következményeket akkor is, ha ezek bekövetkezési valószínűsége látszólag csekélynek tűnik. Ennek megfelelően egy technika csak akkor kaphatna zöld utat, ha legrosszabb következményei sem veszélyeztetnék az embert és környezetét. Ez az elv viszont magában foglalja azt is, hogy napjainkban a cselekvés erkölcsi megítéléséhez a környezet iránt elkötelezett tudományos szakértelem nélkülözhetetlen.

Dr. Molnár László
egyetemi docens, NYME-FMK-AMI

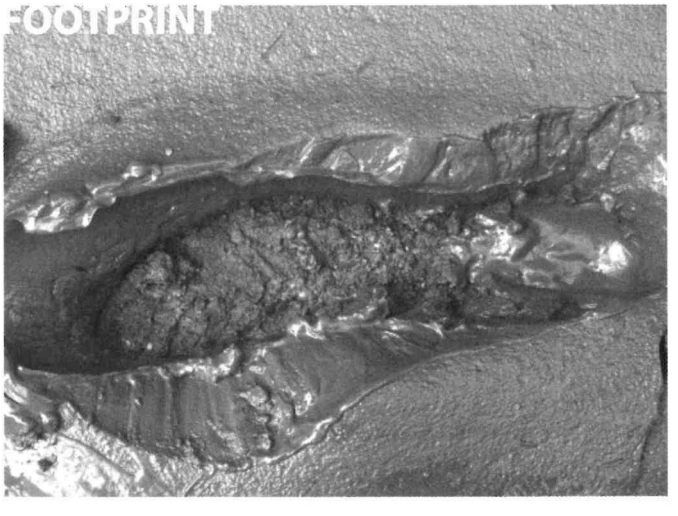

VIDEOTORIUM

A SEK könyvtára az elsők között csatlakozott

A Nemzeti Információs Infrastruktúra Fejlesztési Intézet 2010 szeptemberében indította el saját fejlesztésű Videotorium videomegosztó szolgáltatását (http://videotorium.hu), amely a hazai felsőoktatás-kutatás és közgyűjteményi kör által készített hang- és videofelvételek számára kínál igényes és ingyenes internetes megjelenési lehetőséget.

A Videotorium hazánkban az első oktatási-tudományos videomegosztó multimédia portál, amely innovatív megoldásainak köszönhetően nemzetközi összehasonlításban is az egyik legmodernebb ilyen típusú szolgáltatás. A Savaria Egyetemi Központ Könyvtára Médiatárának filmanyagával elsők között csatlakozott a Videotoriumhoz. A weboldalon a csatornák menüben (közvetlen elérés: videotorium.hu/hu/channels/details/273,NymE_SEK_volt_Berzsenyi_Daniel_Foi skola_) egy csoportban lehet válogatni a filmek közül. A könyvtár a jelenlegi 70 felvétel folyamatos bővítését tervezi. A Szalay László főigazgató által megkezdett filmes tevékenység eddig megmentett része a Médiatár videokazettáin található. Digitális archiválásuk a szerény körülmények között is folyamatosan történik. Közkincsé tételük a Videotorium segítségével vált lehetővé. A megosztott filmek kategorizálva, tárgyszavazva kerülnek a videomegosztóba, lehetővé téve a sokrétű visszakereshetőséget. Az előadásokhoz egyszerűen társíthatók PPT-bemutatók, növelve az előadás érthetőségét. A megosztott filmek között sokféle előadás, tanévnyitó és diplomaosztó tanácsülések, oktatófilmek, intézménytörténeti jelentőségű összefoglalók, rendezvények, diáknapi filmek felvételei találhatók meg. A könyvtár munkatársai igyekeznek a rendezvényeikről saját felvételeket is készíteni és megosztani, megőrizve/felújítva a régi hagyományokat. Korábbi felhívást megismételve a SEK könyvtára kéri azok jelentkezését, akiknek birtokában közkincsé tehető filmfelvételek találhatók. A fent említett csatornák között most osztották meg a Rendszerváltás Magyarországon című hangfelvétel-gyűjteményt, amely a Szabad Európa Rádió és a BBC 1989-es magyar nyelvű felvételeiből áll össze (170 felvétel). A Magyar Mozgóképkincs Megismertetéséért Alapítvánnyal való együttműködésnek köszönhetően a legendás Gólyavári Esték sorozatából kerültek fel felvételek.

Csuk Csaba

MEGJELENT A BENEDEK-KAR LEGÚJABB TANULMÁNYKÖTETE

Czakó Gábor író, Dr. Pápai Lajos megyés püspök és Katona Klári előadóművész is publikált a kiadványban

„Amit a legkisebbel tesztek, azt énvelem teszitek" címmel jelent meg Dr. Závoti Józsefné egyetemi docens szerkesztésében a Benedek Elek Pedagógiai Kar legújabb tanulmánykötete. A kötet két konferencia előadásainak publikációin keresztül mutatja be, milyen keresztény értékek mentén zajlik a segítő, nevelő szakemberek képzése az intézményben.

A kiadvány első részében a Szociális érzékenységünk gyakorlása Árpád-házi Szent Erzsébet nyomán című konferencia előadásainak anyaga kapott helyett, többek között olyan szerzők tollából, mint Dr. Pápai Lajos megyés püspök és Katona Klári énekes, előadóművész. A 72 óra kompromisszumok nélkül elnevezésű program jelentőségéről a BPK hallgatói - Budaházi Imre, Varga Katalin és Molnár Kármen - írtak beszámolót.

A második rész, melyben A Biblia üzenete a segítő, nevelő szakmában elnevezésű konferencia előadásai szerepelnek, Czakó Gábor író, publicista: A szentírás humora - 9 tételben című írásával kezdődik.

Ezt követően a Benedek-kar oktatói saját szakterületeiken keresztül mutatják be a konferencia címének megfelelő elhivatottságot.

Dr. Patyi Gábor: Az evangéliumok szociális üzenete és a szegények, elesettek a középkori Európában

Varga Norbert: Isteni norma a társadalomban

Riez Andrea: A segítő szakma szerveződése keresztény alapokon

Dr. Józsa Éva: „Földön, Mennyen egyenlő tisztesség." Szent Erzsébet titkos üzenete

Gödéné Dr. Török Ildikó: Biblia az irodalomban

Dr. habil Bodnár Gabriella: A segítő személyisége

Dr. Varga Szabolcs: Családi közvetítés

Aranyos Zoltán: A börtönlelkész szerepe és helye a büntetés-végrehajtásban

Mentesné Tauber Anna: Zeneterápia

Az idén februárban elhunyt ismert sportorvos, egyetemi tanár Dr. Frenkl Róbert: Az emberi teljesítés, mint érték hatása az élet kiteljesedésében, a Biblia tükrében és napjainkban címmel publikált a kötetben. A Benedek-karon végzett szociálpedagógus hallgató, Kanczler Balázs írása pedig a cigány identitás változásáról szól, az asszimiláció és szegregáció tükrében.

Az új tanulmánykötetet Dr. Závoti Józsefné egyetemi docens szerkesztette

A Benedek-kar hallgatói és oktatói mellett, több meghívott előadó publikációja is fellelhető a könyvben, melynek ünnepélyes bemutatója november végén volt a Benedek Elek Pedagógiai Karon. A rendezvényen Prof. Dr. Faragó Sándor rektor és Dr. Katona György dékán mutatta be és méltatta az értékes gondolatokat magában foglaló kötetet, mely a Benedek-kar könyvtárából kölcsönözhető, és akár meg is rendelhető.

S. Takács Judit
PR-munkatárs

ÚJDONSÁGOK A SZOCIÁLPEDAGÓGUS KÉPZÉSBEN

Számos újdonságot hoz a szociálpedagógus képzésbe, az Innovatív képzésfejlesztés a szociális felsőoktatásban elnevezésű TÁMOP - 5.4.4. pályázat. Hazai és külföldi munkaerő-piaci elvárásoknak egyaránt megfelelni tudó, menedzser szemléletű szociális szakemberek képzésére válik lehetőség a 42 millió forintos projekt által. A pályázat megvalósításában két szociálpedagógusokat képző intézmény, a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar és a Benedek Elek Pedagógiai Kar vesz részt. Január 20-án ez utóbbi intézmény adott otthont a pályázat nyitórendezvényének, melyen elhangzott, hogy a projekt legfőbb haszonélvezői a szociálpedagógus képzésben részt vevő hallgatók és a gyakorlati helyeken dolgozó tereptanárok lesznek. A hallgatók számára, folyamatosan megújuló tananyagokkal egy modulszerű, professzionális képzés kidolgozása kezdődött meg, míg a tereptanárok részére a szociális munka legújabb ismeretinek elsajátítására, új módszerek megismertetésére irányuló képzés indul. Mindezen újításoktól a szociálpedagógus képzés innovatív módon való frissülését, minőségi fenntartását várják a szakemberek.

S. Takács Judit
PR-munkatárs

A tereptanárok képzéséről szóló modult Dr. Soós Zsolt egyetemi docens ismertette

A 4-ES METRÓRÓL A GEO-N

Érdekes, szakmailag hasznos előadásra került sor 2010. november 30-án a Mikoviny Sámuel Szakkollégiumban. A GEO 101-es előadótermében gyülekezők a budapesti 4-es metró építése során végzett mozgásvizsgálatok mérési módszereire voltak kíváncsiak. Nem csalódtak azok, akik szakmai kíváncsiságuktól vezérelve ültek be az előadásra, számos érdekességről hallhattak a metróépítéssel kapcsolatosan.

Az előadást kötetlen beszélgetés követte

Elsőként különleges részletek hangzottak el a manuális mozgásvizsgálatokról Dömötör Krisztina (Hungeod Kft), volt hallgatónk előadásában. Betekintést nyertünk a projekt megkezdése előtti munkálatok közül az engedélyeztetés folyamatába, valamint a tényleges geodéziai előkészületek közül az alapponthálózat előkészítésébe. Ennek kapcsán szó volt az alappontok újbóli meghatározásáról és az új pontok állandósításáról, továbbá azt is megtudhattuk, hogy a mérések pontosságának biztosítása érdekében a magassági alapponthálózatot negyedévente újramérik, és vizsgálják a pontok mozgását.

A 4-es metró építése során ezt követően az alappontok felhasználásával végezték az ún. „nullmérést", amely a kivitelezés előtti állápot rögzítésére szolgált. Az alappontok biztosítása és a „nullmérés" elvégzése elengedhetetlen volt az épületek, építmények, és műtárgyak mozgásának építés közbeni megfigyeléséhez. Mint megtudtuk, az állomások környezetében végzett hagyományos (manuális) mérések mindig az állomásépítés fázisaihoz kötődtek és mindig több zónában végezték azokat, a szűkebb zónákban gyakoribb mérésismétléssel. A manuális méréseket egy állomás kivételével az automatizált monitoring technológiák egészítették ki. A műtárgyak környezetében végzett mozgásvizsgálatok módszereit mindig az adott építési módszerhez igazították. Ezután szó esett a mérések pontosságáról, a feldolgozás folyamatáról, valamint az adatok szolgáltatásáról is, amely egy webes térinformatikai felületen keresztül történik.

A következő előadó Németh Zoltán (Soldata S.A.S.) volt, aki a 4-es metró mozgásvizsgálatánál alkalmazott korszerű monitoring technikákról beszélt. Az építménymozgást megfigyelő mozgásvizsgálati rendszerek közül a CYCLOPS rendszerről beszélt bővebben, amely a francia SolData és IGN közös fejlesztése. Ez egy olyan automata rendszer, amely egy számítógép által vezérelt automata mérőállomás segítségével referenciaprizmákra és monitoring prizmákra végez méréseket adott időközönként. Ezzel a módszerrel harminc percenként nyernek új adatot a megfigyelt pontok mozgásáról, a hét minden napján, a nap 24 órájában.

Ezt követően a CENTAUR automata felületszintező rendszerével ismerkedhettünk meg, amelynek működése ugyanazon az elven alapul, mint a CYCLOPS-rendszer. A méréseket itt is egy automata mérőállomás végzi, de nem prizmákra, hanem különböző felületekre. A mérési adatok továbbítása és feldolgozása a két rendszernél ugyanúgy működik, a különbség az, hogy míg CYCLOPS-rendszer segítségével 3D-s, addig a CENTAUR rendszerrel csak magassági adatokat kapunk. Ezek az adatok is 30 percenként állnak rendelkezésre a folyamat eredményeképpen.

Ezután hallhattunk a projekt során használt egyéb mozgásvizsgálati szenzorok közül az elektromos dőlésmérőkről, amelyek a rögzítésükkel párhuzamos dőlés mérésére alkalmasak, az extenzométerekről, amelyek a talaj függőleges elmozdulását mérik a mélységtől független pontossággal, az inclinométerekről, amelyek szintén a talaj függőleges elmozdulását mérik, de ezek pontossága már függ a mérések mélységétől. Mint megtudtuk, a projekt során zajméréseket is kellett végezni. Ezt követően a mért adatok szolgáltatására használt webes térinformatikai rendszerről esett szó. Ezt a rendszert úgy alakították ki, hogy minden felhasználónévhez (és jelszóhoz) egyedi, testreszabott tartalom tartozik, amelynek segítségével a belépő felhasználó a számára szükséges legfrissebb adatokat ismerheti meg, illetve kisebbfajta elemzéseket is elvégezhet. Fontos szolgáltatása ennek az adatszolgáltató rendszernek, hogy automatikus riasztást küld sms-ben, vagy e-mailben egy előre megadott határérték túllépése esetén. A riasztásokról jelentések is készülnek.

Az elhangzott előadások után ismét Dömötör Krisztina vette át a szót, és a kivitelezéssel kapcsolatos tapasztalatokról, a különböző munkálatok során fellépő mozgások trendjéről mondott néhány gondolatot.

Végezetül kérdéseket lehetett feltenni, amelyekből akadt is szép számmal. Így az előadás végén rövid beszélgetésre került sor a résztvevők és az előadók között.

Ezúton is szeretnénk megköszönni Bátyi Tamásnak, Dömötör Krisztinának, Faragó Andreának és Németh Zoltánnak, hogy eljöttek, és hogy sor kerülhetett erre a szerintem sokunk számára érdekes és színvonalas előadásra.

Borics Fanni
III. éves hallgató

FOGYATÉKOSSÁGGAL ÉLŐ HALLGATÓK AZ NYME-N

A fogyatékossággal élő fiatalok sikeres társadalmi integrációját alapvetően meghatározza a képzettségi szint és a diplomaszerzés lehetősége. A Nyugat-magyarországi Egyetem az esélyegyenlőségi törekvések megvalósításában nagy szerepet vállal azzal, hogy egyre magasabb arányban fogadja a valamilyen fogyatékossággal (hallás-, látás-, mozgássérült, diszlexiás, diszgráfiás) küzdő, sajátos képzési igényű hallgatókat.

„A segítés legfontosabb jellemzője, az adott személy önállóságának és emberi mivoltának szem előtt tartása."
(fogyatékossággal élő hallgató)

Az elmúlt években átgondolt törvényi szabályozások születtek a segítés különböző formáinak behatárolására, melyeknek hatékony alkalmazása függ a különböző fogyatékossági típusoktól, a súlyosság fokától, a képzési profiltól és más egyéni, személyes tényezőktől. Az egyetemi karokon működő fogyatékosügyi koordinátoroknak mindezeket a tényezőket figyelembe kell venniük, amikor személyes megszólítással az egyéni igényeket megismerve segítik a hallgatókat a képzés kezdetétől a diploma átvételéig. Az örvendetes létszámnövekedés azonban számos új helyzetet és problémát képez.

A felmerülő kérdések megvitatása és a karok közötti egységes álláspont kialakítása érdekében - immár hagyományt teremtve – 2011. január 26-án ülést tartott a Fogyatékossággal Élő Hallgatók Esélyegyenlőségét Biztosító Bizottsága, a kari fogyatékosügyi koordinátorok és az érintett hallgatók jelenlétével. Az elnöki beszámolóban elhangzott, hogy a 2008. évi adatokhoz képest több mint duplájára emelkedett a fogyatékos hallgatók létszáma (2008 – 44, 2009 – 62, 2010 – 100 fogyatékossággal élő hallgató), a karok közötti megoszlást meghatározza a képzési specifikum. A kari megbízott segítők egyetértettek abban, hogy a fogyatékos hallgatók tanulmányainak segítése sokrétű, specifikus tevékenység. Az akadálymentesítést, a környezet szervezését, a tanulást segítő eszközök megválasztását meghatározza a fogyatékosság típusa és súlyossági foka és az individuumból adódó különbségek. A támogatással a komplexitásra törekednek, szem előtt tartják a fiatal személyiségét, körülményeit, lehetőségeit és a tanulmányi előmenetelét befolyásoló hátráltató és előnyös tényezőket. A jelenlévő fiatalok megfogalmazták, hogy a kari koordinátorok praktikus támogatása valóban segíti tanulmányaikat, azonban az oktatók több esetben kevésbé ismerik a fogyatékossággal élő hallgatók speciális tanulási szükségleteit, ezért a tananyaghoz jutás, a tartalmi elsajátítás nehezített számukra. Egyetemi szinten indokolt lenne tájékoztató ismeretet nyújtani a fogyatékosság jelenségköréről, társadalmi, szakmai és tanulás-tanítás specifikusság megközelítésből. Konszenzusra jutottak abban, hogy az egyetemi honlapon hozzáférhetővé kell tenni a hallgatók és az oktatók számára a témával kapcsolatos információkat, valamint az informatika, a különböző számítástechnikai programok nagyban segíthetik a látássérült, a hallássérült és a diszlexiás, diszgráfiás hallgatók eredményesebb tanulását. A bizottságban a hallgatókat képviselő súlyos látássérült diáklány kiemelte az egyenlő bánásmód elvét, hangsúlyozta, hogy fogyatékosságával egy hallgató sem élhet vissza, és az önbecsülésüket sértené, ha az oktató jóindulatúlag kevesebb teljesítményt várna el tőlük. Az esélyegyenlőségi folyamatok fejlesztése szempontjából megállapították, hogy a szükséges lenne az épületek akadálymentesítésének konkrét financiális felmérése, mentori program kialakítása, az oktatók interaktív képzése a fogyatékosság megismerése és a tanulmányi szintű pozitív hozzáállása érdekében, valamint a rendszeres esélyegyenlőségi információs felület létrehozása.

Az egyetem mindenben segíti fogyatékos hallgatóit

A fogyatékossággal élő fiatalok számára a támogatási formák realizálása mellett még mindig lényegesen nagyobb humán és anyagi ráfordítás szükséges az eredményes tanuláshoz és a diploma megszerzéséhez, mint a többségi csoport számára. A diploma megszerzését követve kisebb esélyük van a munkaerőpiacon való megjelenésre. Indokolt lenne már a tanulmányaik során a munkaügyi hivatalokkal a kapcsolat kiépítése a sikeresebb elhelyezkedés érdekében.

A fogyatékosügyi koordinátorok humánus szemlélettel és önzetlen attitűddel vállalják a hallgatók segítését. Ezzel példát mutatnak a tágabb környezet számára a befogadó, előítélet mentes viselkedésre.

Dr. Závoti Józsefné
NYME FÉHEBB elnök

A DINOSZAURUSZOKTÓL A KLÍMAVÁLTOZÁSIG

Euregionális konferenciát rendezett a Természettudományi Kar

Több mint húsz éve szakmai napként indult, 2011-re nemzetközi konferenciává nőtte ki magát a Természettudományi Kar hatodik euregionális szimpóziuma.

A rendezvény megnyitóján Dr. Puskás Tivadar, Szombathely polgármestere köszöntötte a szakembereket és az érdeklődőket. A városvezető felhívta a figyelmet arra, hogy a konferencia három napja alatt 55 előadás hangzik el hazai és külföldi előadóknak köszönhetően, utóbbiak öt országból érkeztek. Hangsúlyozta, a természettudományok fontos részét képezik az emberi gondolkodásnak, hiszen a Föld múltját, jelenét és lehetőséges jövőjét firtató kérdéseket feszegetnek. Ezért éppen olyan fontos a dinoszauruszok mozgását bemutató prezentáció, mint a Győr és a Szombathely között épülő út munkálatai során előkerülő leletekkel foglalkozó.

Prof. Dr. Gadányi Károly, a Savaria Egyetemi Központ elnöke emlékeztetett, a konferencia a SEK és a TTK egyenes, dinamikus fejlődését mutatja, hiszen a karon rendre színvonalas, a hazai és a külföldi szakemberek érdeklődését egyaránt felkeltő konferenciákat rendeznek.

A plenáris ülés első előadója, Mika János azt fejtegette, újabb bizonyítékok alapján miért állíthatjuk, hogy az ember a felelős a globális klímaváltozásért. Elmondta, az utóbbi ötven évben 0,8 fokot emelkedett a Föld átlaghőmérséklete, ha az emelkedés eléri a három fokot, „már nagy bajban leszünk". A folyamatért leginkább a fosszilis tüzelőanyagok a felelősek; az ezek miatti szén-dioxid-kibocsátás 2008-ig a legpesszimistább forgatókönyveknél is jobban emelkedett. 2009-ben, a gazdasági válság okán ugyan javult a helyzet, de Mika szerint ez csak átmeneti állapot, és a tendenciát kiválóan szemlélteti az a tény, hogy az 1990-eshez képest jelenleg majdnem 40 százalékkal több szén-dioxid jut a légkörbe. Ezért leginkább Kína, az USA és India a felelősek. Ha az első dominó eldőlt, követi a többi: a klímaváltozás miatt például gyengül a növényzet és az óceánok szén-dioxid-elnyelő képessége, így még több gáz marad a légkörben. Jó magyarországi példa erre az, hogy a 2003-as szárazság idején a növényzet több szén-dioxidot „tett be" a légkörbe, mint amennyit elnyelt. Mika János feltette a kérdést: mindezek fényében fokozódhatnak-e az időjárási szélsőségek? Az 1988-ban megalakult Éghajlat-változási Kormányközi Testület legújabb adatai szerint a hideg napok, a fagyok, az intenzív csapadékok, az aszályok és a hőhullámok a jövőben (tovább) szaporodnak majd, a tornádók, porviharok, jégesők, villámcsapások számának emelkedésével kapcsolatban viszont nem egyértelműek a tendenciák. A szakember rámutatott, 2001 és 2010 között a Földön minden szélsőségből jutott valahova, de ezek alapján „csupán" arra lehet következtetni, hogy hosszan, a kontinensekre, vagy annál nagyobb területekre vonatkozóan nem lehet azt állítani, hogy a szélsőségek számának emelkedése várható, de kisebb térségekben továbbra is számítani kell rájuk. Ami biztos: az eseti nagy mennyiségű csapadék és az aszály az a két szélsőség, amire számítani kell. Az ebből adódó problémák azért sem elhanyagolhatóak, mert az időjárás miatt a fejlett országok nemzeti összterméküknek két százalékával fizetnek; a természeti katasztrófák 90 százaléka légköri eredetű.

A szekcióelőadók közül Virág Emese, a Nyugat-magyarországi Egyetem Mezőgazdaság- és Élelmiszertudományi Kar munkatársa arról beszélt, hogy az orchideák nagy része bizonytalan csírázású, lassan fejlődik, ráadásul a környezeti igényük is nehezíti a termesztők dolgát. Az üzemi termesztés időtartamának csökkentésére tett egyik kísérlet az alga biomasszák alkalmazása. Az algák a növekedést serkentő anyagokat termelnek, melyek serkenthetik az orchideák fejlődését.

Tóth Gábor, a TTK Biológiai Intézet és Suskovics Csilla, az MNSK Sportelméleti Intézeti Tanszék képviseletében a gyermekek testméreteiben az ezredfordulón bekövetkezett kedvezőtlen változásokra hívta fel a figyelmet. Kutatómunkájuk révén rámutattak a törzs egyes régióiban a bőr alatti kötőszövet nagyarányú gyarapodására, amely a felnőttkori elhízás egyik típusát, mint rizikófaktort vetíti elő. A Dr. Eiben Ottó nevéhez fűződő, 1958-ban indított, majd 10 évente megismételt Körmendi Növekedésvizsgálat igazolta először Magyarországon a gyermekek növekedésében és érésében megfigyelhető tendenciózus változásokat, amelyek a változó környezeti és genetikai háttér miatt jelennek meg.

Petz Tiborné, az NYME Apáczai Csere János Kar oktatója vizsgálódásaiból azt szűrte le, hogy a rossz eredményekkel záruló matematika érettségikből kiindulva elmondható, a felsőoktatási intézményekbe jelentkezők matematikatudása hiányos. Ezt támasztják alá saját, elsőéves tanító szakosokon végzett vizsgálatának eredményei is.

Szendreiné Boncz Ildikó, a TTK Fizika Intézeti Tanszék munkatársa a dinoszauruszok mozgásáról szólt, az egyes fizikai témakörök biofizikai oktathatóságának szempontjából. Úgy vélekedett, minden fizikát oktató tanárnak tennie kell azért, hogy tanítványai megszeressék a fizikát, megtanulják a törvényszerűségeit, majd ezeket alkalmazzák. Ha a tananyaghoz kapcsolódó, a természetben előforduló biofizikai jelenségeket is megmutatják, megvizsgálják, megemlítik, akkor ezzel segíteni lehet a fizikai törvényszerűségek megjegyzését, s megkedveltethető a tanítványokkal a természetismeret. Hiszen a fizika törvényei egyben a természet törvényei is – ezt a szemléletet a tankönyvek és a tanórák nem mindig tükrözik. A számításos feladatok többsége a valóságtól elrugaszkodott esetekre vonatkozik. Pedig sok témakör alkalmas lehet arra, hogy a tanár a tanítás során megmutathassa bizonyos fizikai fogalmak és törvényszerűségek más tudományterületeken, speciálisan a biológiában való alkalmazhatóságát, előfordulását. A dinoszauruszok mozgásának vizsgálatakor például foglalkozni lehet többek között a tömegbecsléssel, a csontok terhelhetőségével, a dinamikai hasonlósággal. Rekonstruálható a dinoszauruszok sebessége és mozgása. Ez a fajta motiváció hasznos lehet a középiskolai fizikaórákon is, de a hallgatók számára is, hiszen közülük is kerülnek ki a jövő fizikatanárai.

Kovács Péter és Szinetár Csaba, a TTK Állattani Tanszék és Szita Éva, a Magyar Tudományos Akadémia Növényvédelmi Kutatóintézet munkatársa a hazai botanikusok és zoológusok körében egyre népszerűbb, 2006 óta évente megrendezett biodiverzitás napokat értékelte. A szakmai találkozónak tavaly a Vas megyei Nagymákfa adott otthont. Elhangzott: az eddigi adatok alapján látható, hogy a rövid idejű, de nagy ráfordítású gyűjtések hatékonysága hazánkban is lényegesen felülmúlja a várakozásokat egy adott terület élővilágának megismerése tekintetében. Az eddig megvalósult hat magyarországi program eredményei egyértelműen azt mutatják, hogy a természetközeli élőhelyeink egy-egy négyzetkilométer nagyságú területén egyidejűleg akár kétezer növény- és állatfaj jelenléte is regisztrálható.

Az euregionális konferencia előadásainak anyaga kötetben is megjelenik majd.

Kleinhappel Miklós

BOBCATSSS

Az EU legnagyobb könyvtár- és információtudományi szimpóziuma volt a Bölcsészettudományi Karon

Az Európai Unió legnagyobb könyvtár- és információtudományi szimpóziumának adott otthont január 31. és február 2. között a Bölcsészettudományi Kar. A konferencia különlegessége az volt, hogy hallgatók szervezték. A fiatalok kétéves munkája révén több mint háromszáz leendő szakember, alap-, valamint mesterszakos, illetve PhD-képzésben részt vevő hallgató mutathatta be kutatásai eredményeit, építhetett szakmai és személyes kapcsolatokat, ízelítőt adva abból, mi a multikulturalizmus. A konferencián dr. Murányi Péter, a könyvtár tanszék vezetője a Könyvtárosképző Intézmények Nemzetközi Tanácsa (EUCLID) által adományozott BOBCAT of the Year 2010 kitüntetést vehette át. Az elismerést évente ítélik oda, annak a szakembernek, aki kiemelkedőt nyújt a könyvtár- és információtudományi képzés és kutatás fejlesztésében és az ezekben történő nemzetközi együttműködésben. A tanszékvezető az 1990-es évek eleje óta minden BOBCATSSS szimpóziumon és az EUCLID munkájában intenzíven részt vett.

BOBCATSSS – az 1992 óta évente, mindig más-más európai országban megrendezett nemzetközi konferencia neve az alapító városok (Budapest, Oslo, Barcelona, Coppenhagen, Amszterdam, Tampere, Stuttgart, Sheffield, Szombathely) neveinek kezdőbetűiből összeálló szó. Tizenkilenc éve e városok egyetemei, főiskolái úgy döntöttek, rendszeressé teszik a könyvtáros és információs szakemberek találkozóját. Azóta a kezdeményezés nemzetközi együttműködéssé nőtte ki magát, amelynek két magyar intézmény is a tagja: az Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtár Tanszék és a Savaria Egyetemi Központ Könyvtár- és Információtudományi Tanszék (KIT). BOBCATSSS-konferenciát Magyarországon eddig csak Budapesten rendeztek, így most Szombathelyen első alkalommal gyűltek össze a szakma leendő és jelenlegi képviselői – viszont a KIT oktatói és hallgatói elmondhatják, hogy rendszeres előadói a szimpóziumoknak.

Az idei, *Új utak keresése* című találkozó elsősorban az innovatív módszerek és technológiák alkalmazására, a könyvtárak, illetve a tudás és információs központok változó szerepeire, az új felhasználói csoportok igényeinek feltárására koncentrált, előadások és workshopok keretében. De szó volt például az új, mobil technológián alapuló információs szolgáltatásokról és az infokommunikációs cégekkel történő együttműködésről, kapcsolódva a globális és az európai uniós információs és könyvtári fejlesztési stratégiákhoz, valamint a technológiai és a tudástársadalmi trendekhez. A konferencia magyar főelőadója Dragomán György író, valamint Szabó T. Anna költő, a norvég főelőadó Ragnar Audunson, az Oslo University College igazgatója, az osztrák pedig Christian Schlögl, a grazi egyetem professzora volt. A szimpóziumot a KIT hallgatóin kívül az eisenstadti Fachhochschule Burgerland és az Oslo University College hallgatói szervezték, de nem csupán az előkészítésben vettek részt, hanem előadásokat tartottak, kerekasztal-beszélgetéseket és műhelymunkákat vezettek. E szokást az Amsterdami Főiskola Közgazdasági és Informatikai Tanszék diákjai honosították meg; ők (tanterv keretében) öt éven át látták el az ezzel kapcsolatos teendőket.

Az egyik résztvevő, Németh Márton úgy ír könyvtárügyi blogjában a szombathelyi rendezvényről, hogy a BOBCATSSS-konferencia Szombathelyen sikert aratott. A résztvevők javarészt európai országokból jöttek, de találkozott néhány amerikaival is. „A rendezvény magyar–norvég közös szervezésű, ám svéd és dán diákok is szép létszámban képviseltetik magukat. Utóbbiak Aalborgból és Koppenhágából (a két könyvtárosképző helyszínről), előbbiek pedig Boraasból, őket Magnus Torstensson kíséri, aki megmutatta nekem ott nyáron a svéd könyvtármúzeumot. A maga nemében igen érdekes volt a magyar–norvég közös előadás, Ragnar Audunson és Tóth Máté révén, akik a közös kutatást végeztek, a norvég Bokelskere.no és a magyar moly.hu felhasználóinak összetételét, s a felhasználói szokásokat vizsgálva. Megtudhattuk például, hogy a moly.hu felhasználói fiatalabbak, viszont a bokelskere felhasználói, az átlagos élettartammal kalkulálva, tovább élnek. Főleg városi magas műveltségű felhasználókról van szó, s ez különösen kiugró a magyar esetben, ahol a falusi internetpenetrációval amúgy is komoly gondok vannak. A moly.hu-nak tekintélyes a határon túli magyar felhasználói tábora. Norvégiában viszont a bevándorlók nincsenek képviselve a mintában. A felhasználók koronkénti összetételét tekintve a fiatalok dominálnak mindkét esetben. A felhasználói tevékenység a könyvekről való beszélgetésre, s mások véleményének követésére korlátozódik. Sokkal funkcionálisabb az olvasótábor, mint egy átlag webes találkozóhelyen. A két weboldal inkább a könyvkereskedőknek csinál forgalmat a boltokon keresztül, mintsem a könyvtárakban. A felhasználók mérsékelt könyvtárhasználók mindkét országban. A tartalmak letöltési lehetőségeinek keresésének relatívan alacsony volta némileg meglepő. A magyar diákok több klasszikust olvasnak, mint a norvégok. Mindkét helyen a szórakoztató irodalom dominál. A felhasználók 47 százaléka olvas hetente költészetet a magyarok közül, a norvégeknél a non-fiction és politikai jellegű művek motiválnak. A magyar felhasználók háromnegyede nő, s a norvég adatok is hasonló, némileg mérsékeltebb arányokat mutatnak. A felhasználók 42%-a fedez fel rendszeresen új irodalmat, 48%-a alkalmanként teszi ezt.

A svédek előadásai és poszterei nagyon tetszettek. Már hallgatóként is igen felkészültek, nagyon jól tudják felépíteni előadásaikat, artikulálni az érvelésmódot. Hallhattunk arról, hogy Svédországban rengeteg külső, nem akadémiai felhasználó használja az egyetemi könyvtárakat, a távoli hozzáférésből azonban ki vannak zárva a fizetős adatbázisok kapcsán, úgy, mint itthon. Viszont egyre hangsúlyosabban törekednek Open Access-alapú források használatára. Érdekes volt a bevándorlók könyvtárhasználatáról szóló svéd előadás is. Kevesleik a kétnyelvű könyveket, a nem latin karakterű dokumentumok befogadását segítő eszközöket. A könyvtár viszont nagyon sokat segít a nyelvtanulásban, s a társadalmi integrációban. Érdekesség, hogy az anonim interjúalanyokat a kutatást végző diák magyar bornevekkel (például ezerjó, furmint) helyettesítette.

A témafelvezető előadások is nagyon jók voltak. A Dragomán György – Szabó T. Anna házaspár érdekes párbeszédet folytatott a könyvek, s az elektronikus könyvek viszonyáról, a Gutenberg-galaxis, s a virtuális könyves világ fejlődési trendjeiről. Ragnar Audunson plasztikusan összefoglalta a harmadik hely koncepció lényegét, a könyvtár társadalmi helyének és szerepének újraformálódását. Kedd reggel pedig Christian Schlögl grazi közgazdászprofesszor gazdasági adatokkal illusztrálta a tudásalapú társadalom ausztriai formálódását.

Nagyon jó a rendezvény hangulata, sok fiatallal lehet mindenféle témáról beszélgetni, nem csupán könyvtári dolgokról. A szakmai programot kedd este képtári látogatás színesíti, s a megnyitó alkalmával felhangzottak magyar musicalslágerek, illetve mezőségi táncokat is bemutattak. Soha sem gondoltam volna pár évvel ezelőtt, hogy pont Szombathelyen fogok dánokkal, svédekkel, norvégokkal nyelvet gyakorolni, ennek is megvan a maga varázsa." – zárta élménybeszámolóját Németh Márton.

Kleinhappel Miklós

KARI TDK A GEO-N

2010. december 1-jén Székesfehérváron a kar hallgatói létszámához mérten szép számú tudományos diákköri dolgozat bemutatására került sor.

A Kari Tudományos Diákköri Konferencián 10 előadást hallhattunk, melyek mindegyike a tudományos diákköri tevékenység céljának megfelelően, a tananyagon túli ismeretek birtokában, jó színvonalon hangzott el. A témák a földmérés, földrendezés és igazgatásszervezés szinte valamennyi részterületét érintették, néhány esetben más szakterületekhez is kapcsolódtak. Az elhangzott előadások:

1. Kneifel György (IV. évf. N. Geoinf. Bsc):
Domborzatmodellezés és térmodell vizsgálat egy fehérvári záportározó területén
Konzulens: Dr. Busics György egyetemi docens
2. Szakter Roland (IV. évf. N. Geoinf. Bsc):
A Balaton medermorfológiai és hajózási térképének elkészítésére alkalmas korszerű technológiák
Konzulens: Dr. Busics György egyetemi docens, Sziszenstein Ferenc hajózási vezető
3. Varga András (III. évf. N. Geoinf. Bsc):
Magaspontok meghatározása régen és ma – egy fehérvári példa
Konzulens: Dr. Busics György egyetemi docens
4. Györfi Áron (IV. évf. L. Geoinf. Bsc):
Ipari célú GPS-vevő vizsgálata
Konzulens: Dr. Busics György egyetemi docens
5. Kelemen Gergő (IV. évf. N. Geoinf. Bsc):
3D városmodellezés lehetséges technológiái
Konzulens: Dr. Jancsó Tamás egyetemi docens
6. Molnár Ágnes (IV . évf. N. Geoinf. Bsc):
Tájérték kataszter készítése
Konzulens: Mizseiné Dr. Nyiri Judit egyetemi docens
7. Kellerné Kalamán Erzsébet (II. évf. L. Birtokr. Msc):
Birtokviszony változások Gerjen településen
Konzulens: Dr. Udvardy Péter egyetemi docens
8. Mesterházy Gábor (IV. évf. L. Geoinf. Bsc):
Prediktív régészeti modellek magyarországi alkalmazási lehetőségei
Konzulens: Dr. Végső Ferenc főiskolai docens
9. Kádár Iván (IV. évf. N. Geoinf. Bsc):
Szabad szoftverekkel készített, webes, szabadszavas térképkezelő és kereső rendszer megvalósítása
Konzulens: Dr. Pődör Andrea egyetemi docens
10. Wohner Barna (III. évf. Ig.szerv. BA):
Az Állami elismerés, a Nemzetei fajtajegyzék és a növényi szaporítóanyagok hazai jogi rendelkezései
Konzulens: Dr. Bölcskei János, jogász

A dolgozatok előzetes írásbeli bírálatai és a konferencián történő előadásmód együttesen alakították ki a sorrendet. Ezek alapján a zsűri az első és második díjak odaítélésénél megosztott helyezéseket javasolt, és ítélt meg:

I. helyezés: Szakter Roland és Györfi Áron
II. helyezés: Kelemen Gergő és Kádár Iván
III. helyezés: Kneifel György

Mind a helyezettek, mind pedig a többi tudományos dolgozatot készítő és előadó hallgatók tárgyjutalmakat vehettek át, melyeket a kar és a Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság ajánlott fel.

A zsűri 6 dolgozat bemutatását javasolta a 2011 tavaszán megrendezésre kerülő Országos Tudományos Diákköri Konferencián. Ezek készítői:

Györfi Áron
Kádár Iván
Kelemen Gergő
Kneifel György
Mesterházy Gábor
Szakter Roland

Szakter Roland és Mesterházy Gábor – a dolgozatukban feldolgozott témák érdekességéből adódóan - felkérést kaptak, hogy TDK-munkájukat a Geodézia és Kartográfia szakfolyóiratban publikálják.

Valamennyi helyezettnek és résztvevőnek gratulálunk.

Balázsik Valéria

A TDK-dolgozatok készítői

TDK AZ ERDŐMÉRNÖKI KARON

2010. dec. 1-jén a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kara megrendezte a hagyományos évi Tudományos Diákköri Konferenciáját.

A Természetvédelmi, Környezettudományi, Biológiai és Erdészeti Szekciókban 26 pályamunkával 30 hallgató indult, szekciónként 5-8 előadással. A résztvevő hallgatók között 11 erdőmérnök hallgató, 1 vadgazda mérnök hallgató, 11 természetvédő mérnök hallgató, 6 környezetmérnök hallgató és 1 PhD-hallgató szerepelt.

A témaválasztás spektruma igen széles volt: természetvédelmi tárgyú pályamunkák mellett olyan aktuális témák is megjelentek, mint az energetikai célú faültetvények problémái.

A pályamunkákkal indult hallgatók száma az előző évekhez képest igen magas, így a XXX. OTDK részvételre javasolt munkák száma ennek megfelelően alakult.

Külső támogatóink idén is pénzfelajánlásokkal, vásárlási utalványokkal és mintegy 60 könyvjutalommal és 70 kiadvánnyal járultak hozzá, hogy a pályamunkák elkészítőit a zsűri jutalmazni tudja. Támogató partnereink:

Aggteleki NPI, Andreas Stihl Kereskedelmi Kft., Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar, Bükki NPI, Duna-Dráva NPI, Duna-Ipoly NPI, Fertő-Hanság NPI, Gemenc Zrt., Gyulaj Zrt., HM Kaszó Erdőgazdaság Zrt., Ipolyerdő Zrt., Kiskunsági NPI, Körös-Maros NPI, Mocz és Társa Kft., NEFAG Zrt., Pilisi Parkerdő Zrt., Pro Silva Hungária , Soproni STIHL Szakkereskedés, Vértesi Erdészeti és Faipari Zrt., Zalaerdő Zrt.

Partnereinknek ezúton is köszönetet mondunk a támogatásért.

A 2011 tavaszán megrendezésre kerülő jubileumi XXX. Országos Tudományos Diákköri Konferencián a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Karának hallgatói 21 pályamunkával indulnak az Agrártudományi, Biológiai valamint a Fizika és Földtudományi szekciókban.

Reméljük, hogy a kari tudományos diákköri konferencián induló dolgozatok száma a jövőben sem fog csökkeni!

A 2010. évben a Nyugat-magyarországi Egyetem Erdőmérnöki Kar Tudományos Diákköri Konferenciájának négy szekciójában a következő eredmények születtek:

Környezettudományi szekció

1. Szita Renáta: A nógrádsipeki vizes élőhelyek ökológiai állapotának monitorozása
2. Gerencsér Noémi: Hidro-ökológiai jellemzők vizsgálata a Kercapatak rehabilitált meder szakaszán
3. Pálfy Tamás: A Fekete-hegy vizes élőhelyeinek térképezése és hidrológiai vizsgálata

Biológia szekció

1. Pécsi János: Glükóz-fruktóz korreláció a fotoszintézis fény és sötét szakaszaiban
2. Folcz Ádám: Adatok a Soproni-hegyvidék nagygombáihoz
3. Szabó Piroska: Bükkös illékony szerves emissziójának vizsgálata a Soproni-hegyvidéken

Erdészeti szekció

1. Vígh Andrea Márta: A Magyarországon és a Franciaországban alkalmazott termőhely-osztályozás összehasonlítása
2. Németh Márk: Erdőállomány paraméterek meghatározása lézeres távolságmérő alkalmazásával
3. Szabó Márton József: Faterméstani vizsgálatok energetikai ültetvényekben

Természetvédelmi szekció

1. Harta István: A pokoli cselőpók (Lycosa vultuosa Koch, 1838) ökológiai vizsgálatai a Velencei-hegységben
2. Szekeres Péter: A fehérhátú fakopáncs (Dendrocopos leucotos) élőhely választása a Börzsönyben a fekvő holtfa mint élőhelyszerkezeti elem alapján
3. Miklós Julianna: Fészekalj-predációs vizsgálatok a Dinnyési-Fertőn, Schmidt Péter: Holt fához kötődő xylofág bogarak (Coleoptera) a Hidegvíz-völgy erdőrezervátumban

Prof. Dr. Bartha Dénes TDT-elnök
Horváth Tamás TDT-titkár

AKKREDITÁLT TEHETSÉGPONT LETT A BENEDEK-KAR

A Tehetségpontok II. Országos Konferenciáját rendezték meg február 5-én Budapesten, a Szent Imre Gimnázium dísztermében. A program fontos része volt a tehetségpontok sikeres akkreditációját bizonyító oklevelek átadása, melyet a Benedek-kar részéről dr. Bodnár Gabriella egyetemi docens vett át.

A Magyar Géniusz Program által szervezett eseményre az ország minden tájáról, sőt határon túlról is érkeztek a tehetséggondozó hálózatok, a tehetségpontok képviselői. A plenáris ülés előadói kiemelték a különböző szintű oktatási intézmények és civil szervezetek tehetségpontjainak fontosságát.

Prof. Dr. Csermely Péter, a Nemzeti Tehetségsegítő Tanács elnöke előadásában hangsúlyozta, hogy a tehetséggondozás nemcsak országos, hanem határon túli feladat is. A tehetséges fiatalok segítése akkor lesz eredményes, ha az ország tehetséggondozói összefognak és mint tehetségpontok, hálózatot építenek az óvodától a felsőoktatásig, segítve a fiatalok pályaszocializációját.

A konferenciaprogram fontos eseménye volt a különböző tehetségpontok akkreditációjának beszámolja, valamint a sikeres akkreditációt bizonyító oklevelek és dísztáblák átadása. Az NYME Benedek Elek Pedagógiai Kar nevében, dr. habil Bodnár Gabriella egyetemi docens, a Benedek Tehetségpont szakmai vezetője vette át az akkreditációt igazoló oklevelet.

S. Takács Judit

Hábel György vasdiplomás erdőmérnök:

A MŰEGYETEM SOPRONI DIÁKJA A HÁBORÚ ÉVEIBEN

Se gyerekként, se középiskolás diákként sose jutott eszembe, hogy erdőmérnök legyek, pedig 4 éves koromban Simonfy Ákos Erdélyből áttelepült nagykőrösi erdőmérnök rokonom erdésztanyáján megcsodáltam a házi vadaskertjében nevelt őzgidát, vadmalacot, rókát, fácánt, baglyot. Apai őseim az 1600-as évekig visszamenőleg agráremberek voltak. Édesapám mellett mezőgazdasági nagyüzemben, ún. uradalomban nőttem fel. Édesapám szerette volna, ha őt követem, de sose erőszakolta rám, hanem tapintatosan, óvatos módszerekkel szerette volna elérni, hogy az ő nyomdokaiba lépjek. Mellette spontánul tanultam meg a mezőgazdasági szakismereteket. Már 8 éves koromban traktort vezettem és a lovakat fel tudtam szerszámozni, a kocsit is jól vezettem, a jószágokat etettem és nem szégyelltem a kitrágyázásukat se. Már elemista gyerekként lovagoltam. Több nyáron át cséplőellenőr is voltam, édesapám akadémiai diáktársai, kollégái által vezetett nagybirtokokon. Nem sok kellett volna, hogy édesapám alma materén (1914-1917) Magyaróvárott a diplomát könnyen megszerezzem.

Az igazság az, hogy nem akartam erre a pályára lépni, mert nem lettem volna hajlandó hajnalban felkelni a jószágok etetését ellenőrizni, hiszen láttam, hogy édesapám nap nap után, még ünnepnapokon is ezt tette, és mindig délben aludta ki a rövid éjszakát. Ezt én nem voltam hajlandó vállalni. De közrejátszott az is, hogy szüleim Trianon miatt nagyon sokat szenvedtek, és érezték ennek minden hátrányát. Tehát nem volt „fenékig tejfel az életünk". Édesanyám mindig azzal fenyegetett: „Hogyha apádat akarod követni a mezőgazdasági pályán, akkor én kötelet akasztok a nyakadba" - így szólt az anyai fenyegetés. Ugyanis családunk 3 szomszéd országból (még 1945 előtt) háromszor lett kiutasítva. Mindig, mindenünk odaveszett, kezdhettük elölről... Édesapám 1918–1921 között Mosonbánfalván (ma Apetlon) volt uradalmi intéző és az osztrákok foglya lett, mert együttműködött a felkelőkkel. Nem fegyverrel, hanem hírszerzőjük volt. Édesanyám Erdélyből, Székelyudvarhelyről 1916-ban menekült családjának női tagjaival - mert a férfiak a fronton voltak - , mindent hátrahagyva a betörő moldvai oláh hadtest elöl. Mosonbánfalváról házasságuk első évében mindketten menekültek, illetve édesapám hadifogoly lett az osztrákoknál. Majd a cseh légió által bekebelezett Garam-völgyében nagyapám lakásából a csehek utasították ki „ezt a magyar bandität". 22 év alatt ennyi éppen elég volt a családunknak, és még hátra volt 1945, amikor két kis csomaggal rúgták ki őket a visszatérő szlovákok a Felvidékről...

Ha visszatekintek ifjúkoromra, mindig nagyon szerettem a természetet, nem csak az erdőket, de a síkségi legelőket, kaszálókat, szántókat is. Mivel sorsunk miatt több helyen is laktunk (Mikebuda, Nádudvar, Debrecen, Ócsa) a szikes, a fekete, a lösz, a homok és az erdei mocsár talajokat megismertem, mire egyetemi hallgató lettem, addigra a talajtan számomra nem volt újdonság. Persze az erdőket azért szerettem meg, mert cserkész kirándulásokon gyakran vettem részt, nyáron pedig hegyvidéki erdős táborozásokon. Cserkészként alaposan megtanultam a katonai és turista térképek olvasását, kezelését, a tájékozódást is, tehát még a geodézia is szimpatikus tantárgy lett számomra az egyetemen. Mindezek ellenére sokkal inkább mentem volna a budapesti Pázmány Péter Egyetemre, a történelem-földrajz szakra és lett volna belőlem tanár, vagy a Műegyetemen közgazdász. Mindegyik kedves témám volt.

A Felvidék déli, magyarlakta sávja 1938 őszén az I. bécsi döntéssel került vissza. Ekkor a nyolcosztályos gimnáziumban budapesti 7. osztályos diák voltam. Cserkészként részt vettem a losonci bevonuláson. Édesapám sietett visszatérni a szülőföldre, én pedig eldöntöttem,

A lévai fellegvár

hogy a 8. osztályba Léván a magyarrá vált egykori piarista gimnáziumba iratkozom be. Persze a történelmi események után már nem tudták a piaristák visszavenni az egykori híres lévai gimnáziumukat, hanem államiként született újjá. Léva nem csak a nosztalgia miatt vált számomra kedvessé, hanem a várban laktunk az uradalomi szolgálati lakásban (az 1540-es években Dobó István várkapitány lakott benne) és innen mindössze 200 méterre volt a gimnázium. Ilyen kedvező állapotot diákkoromban sose élvezhettem. Sokszor reggelizéskor vajas kenyérrel a számban szaladtam, hogy beérjek a tanítás kezdetére, mert már hallottam a becsengetést. Léva a Garam völgyében a legészakibb, 90%-ban magyar város volt, mindössze 12 ezer főnyi lakossal. Jellegzetes szépen rendezett polgárváros volt. Édesapám a lévai uradalom központjában kapott állást azért, hogy gyerekeit könnyen tudja taníttatni. A határmódosítást követő politikai változás hatása érezhető volt. A cseh és szlovák tisztviselők elmentek, részben helybeliekkel, nagyobb részt ún. anyaországiakkal töltötték fel a hivatalokat, vagyis mi voltunk az ún. „anyások", még akkor is, ha innen származva, Trianon miatt az anyaországban „emigránsok" voltunk. A kisebb súrlódások a két állam, Csehszlovákia és a kicsivé zsugorított Magyarország polgárainak életszínvonala és politikai nézetei miatt alakultak ki. A polgári réteg szabadabb életet élt, mint a tisztviselői kar. A győztes Csehország már a Monarchiában is nagyon fejlett gazdaságú volt, mi meg háborút vesztett nyomorgó ország. Nyilván, az életszínvonalban a különbség azonnal érezhető volt. Csak egy nagyon egyszerű példával mutatom ezt be. Egyik ismerős tanító az anyaországból két öltönnyel érkezett meg, az egyik az ünneplője volt. Az a kollégája, aki a cseh megszállás idején már itt nőtt fel, 6 öltönnyel „hencegett" a „jövevény" kollégának... „Csak" ennyi volt a különbség... Minderre aztán később ráfejelt a háború, az azzal járó megszorítások és a frontszolgálat... A gimnáziumban inkább az anyaországi tanárok voltak többen, hiszen a város magyar jellege ellenére sem volt itt magyar középiskola... A diákok egy-egy osztályba is különböző adottságokkal kerültek össze. Mi az anyaországban 6 éves korunkban kezdtünk elemi iskolába járni és általában 18 éves korunkban érettségiztünk. A cseh megszállás idején 7 éves korban kezdtek a gyerekek „alapiskolába" járni. Így érettségiző korukban a helybeliek nagyrészt 19 évesek voltak, de volt több 21 éves diák is. Ez valószínűleg a politikai átmenetnek is következménye, de a legjelentősebb különbség az volt, hogy lányokkal együtt tanultunk.

Az én osztályomban 1939/40-ben 28-an voltunk és abból nyolc lány. Számunkra, akik ún. „anyások" voltunk, ez különlegesség volt, mert Csonka-Magyarországon ez akkoriban elképzelhetetlen volt.

Az érettségi vizsgák előtt már sokat beszélgettem szüleimmel, hogy melyik egyetemre menjek. Ekkor lépett be életembe az uradalom erdőmérnöke, aki édesapámat mindig arra bíztatta, hogy adjon erdészpályára. Érdekes volt számomra akkor, hogy éppen az erdészek voltak a leglelkesebb propagálói szakmájuknak, más területen ezt alig észleltem. Édesapám erdőmérnök kollégája és jó barátja az uradalom központjában azt hangsúlyozta, hogy mire én diplomázok, ő már nyugdíjba megy, s mindjárt átvehetném tőle a „staféta botot". Aztán elküldött az erdőfelügyelőségre is, ahol Rohoska Soma erdőmérnök nagyon agitált és dicsérte a selmeci és a soproni diákéletet. Mondtam neki, hogy 14 éves koromban egy gimnáziumi osztálykiránduláson voltunk Sopronban is 1936-ban, és láttam a Széchenyi téren különleges egyenruhában sétáló, vagy sietve áthaladó fiatalembereket, egyenruhájukon különleges, érdekes, színes feliratos foltokkal. A kirándulást vezető tanárunk magyarázta meg akkor, hogy ezek a Selmecbányáról Sopronba áttelepült főiskolás diákok (1936-ban lett a főiskola a budapesti Műegyetem egyik kara. Az egyetem történetéből később hallottam azt a tréfás megjegyzést, hogy a „főiskolát Műegyetemmé degradálták!...") Még ez az élmény se keltette fel bennem azt a döntést, hogy én pedig ennek az egyetemnek szeretnék a diákja lenni. Akkor 14 évesen olyan terveim még nem voltak, miért is lettek volna, hiszen akkor még a kifejlődésem szakaszában voltam, és nem is mertem volna arra gondolni, hogy 4 év múlva ennek a Műegyetemnek leszek a diákja. Léván Rohoska Soma – nekem akkor még bácsi – azt is mondta, hogy van itt Léván egy soproni erdész diák, beszéljek vele is. Jaszenovics Lászlónak hívták, fel is kerestem. Ő a brünni Műegyetemen kezdte, és a politikai változás miatt Sopronban folytatta, de már diplomavédés előtt állt. Lehűtötte túlfűtött várakozásomat, mikor hangsúlyozta, hogy az erdőmérnök nem csak erdőgazda és vadász, hanem Sopronban a geodéziát és a mélyépítési tantárgyakat nagyon komolyan veszik, olyan mintha Budapesten kultúrmérnöki karra iratkoznék be, s készüljek fel, hogy a matematika lesz a legnehezebb tantárgy. Úgy éreztem, hogy bármennyire is megrémisztett, de előbb az érettségi vizsgának kell jól sikerülnie, s csak azután gondolhatok a soproni beiratkozásra. Szerencsémre az érettségi a várhatónál jobban sikerült, s így megvolt a reményem, hogy mégiscsak felvesznek Sopronba. Az érettségi után (1940. június 12.) már nem léptem vissza a soproni műegyetemtől. Rohoska Soma bácsi is vigasztalt, hogy csak az első éven legyek sikeresen túl, a többi már „csak" szaktárgy, tehát ezt szívesen fogom tanulni...

Szüleim a biztonság kedvéért írtak Sopronba a nyugdíjas Bermann Gyula bácsinak, akit édesapám Magyaróvárról már ismert. Azonnal ment a kérő levél Sopronba Gyula bácsinak, hogy érdeklődje meg az egyetemen, hogy az érettségi bizonyítványon kívül milyen iratokra van még szükség, és egyáltalán van-e remény a bejutásra. Gyula bácsi hamarosan válaszolt és megírta, hogy a dékánt jól ismeri és Sébor János professzor ei. dékán azt üzeni, hogy a visszatért területek miatt már 1939 őszén nagyobb létszámot vettek fel és most 1940 őszén is hasonlóan nagy létszámmal nyitják meg az évet. Kell azonban a legalább jó minősítésű érettségin kívül orvosi igazolás arról, hogy egészséges vagyok, sánta, béna, tüdőbajos nem vagyok és mindezen felül a legfontosabb, hogy családunk tagjai nagyszülőkig igazolhatóan „őskeresztények"... Mivel ez is rendben volt, a kérvényem elment Sopronba.

Édesapám még ezen a nyáron is elküldött cséplőellenőrnek, mégpedig a karcagi pusztába, egyik diáktársa-kollégája által vezetett nagybirtokra. Szüleim ide üzentek, hogy a soproni felvétel megjött és értesítenek, hogy a beiratkozás szeptember 6-7-én, az évnyitó ünnepség pedig szeptember 8-án lesz (az 1921. évi szept. 8-i ágfalvi csata emlékére). Kollégiumról nem tudnak gondoskodni, de a városban magánházaknál bőven lesz albérlet. Ennek tudatában jó érzés lett úrrá rajtam, de rövidesen aggódni kezdtem, mert a magyar-román határra felvonult a magyar honvédség, és nem tudtuk, hogy véres harcokra, vagy békés megegyezésre kerül-e sor. Amikor a II. bécsi döntéssel Erdély 43%-át harc nélkül megkaptuk, megkönnyebbültem. Megértettem azonban, hogy ez a rossz határmegvonás (a kissármási beszögellés a románoké maradt és ezért a Székelyfölddel megszakadt a vasúti kapcsolat) azért történt így, mert a román olaj nélkül Németország nem tudott volna háborúzni. Ezenkívül Hitler Teleki Pállal így akarta éreztetni dühét, hogy a lengyelek elleni hadjáratban nem voltunk hajlandók részt venni. Eközben újabb értesítés jött Sopronból a Dékáni Hivatalról. A felbontása előtt rosszat sejtettem, és félve, aggódva nyitottam fel a levelet. Nagy megkönnyebbülés volt, hogy a Dékáni Hivatal közölte: az erdélyi diákokat megvárjuk, s ezért a beiratkozás idejét okt. 4-5-re tűzték ki.

A lévai gimnázium

Június 12-én érettségiztem és okt. 4-ig 114 nap szünidőm volt. Életemben ilyen hosszú iskolai szünetem még nem volt. Édesanyám már rettentően unta a „lógásomat". Én viszont a szünetet élvezve azt hittem, hogy jól kipihenve megyek Sopronba. Később döbbentem rá, hogy ezzel a szabadidőmmel nem jól gazdálkodtam. Ahelyett, hogy nyáron a matematikával, sőt az ábrázoló geometria alapjaival ismerkedtem volna, mindent az egyetemre bíztam. Pedig osztályfőnököm kiváló matektanár volt, s csak később tudtam meg, hogy a prágai egyetemen még az ábrázoló geometriát is tanulta, de Magyarországon ez nem volt a gimnáziumban tantárgy. Megtehettem volna, ha előrelátó vagyok, hogy Léván elmegyek hozzá „korrepetálni". Nem tettem, Sopronban ittam meg ennek a levét, vagyis az elhanyagoltam ezt a kedvező lehetőséget. Mai öreg fejjel azonban a Dékáni Hivatalt is hibáztatni merem, mert nem lett volna elég az egyszerű értesítés a beiratkozásról, hanem illett volna megírni, hogy mivel a középiskolában nem volt ábrázoló geometria tanítás, ezért mindenki igyekezzék magánórákon erre felkészülni, vagy olyan tankönyveket szerezni, kikölcsönözni, amiből magánszorgalommal is lehetett volna az alapokat megismerni. Az első évi tantervet se kaptuk meg, tehát tudatlanul mentünk Sopronba. Mai fejjel, nagy élettapasztalattal a hátam mögött, az a véleményem, hogy tanáraink a maguk szakterületén kiválóak és tudósok voltak, de a pedagógiához általában nem értettek, legalábbis néhányat leszámítva, akik saját képességeik szerint tudtak jó érzékkel a diákokkal bánni. Hogy mennyi gond volt akkor ezen az egyébként kiváló műegyetemen, azt a következő írásaimban fogom ismertetni.

A PUSZTÍTÓ FILOXÉRA 1874-1914

Nagy Róbert (NYME-AK) bortörténeti írása

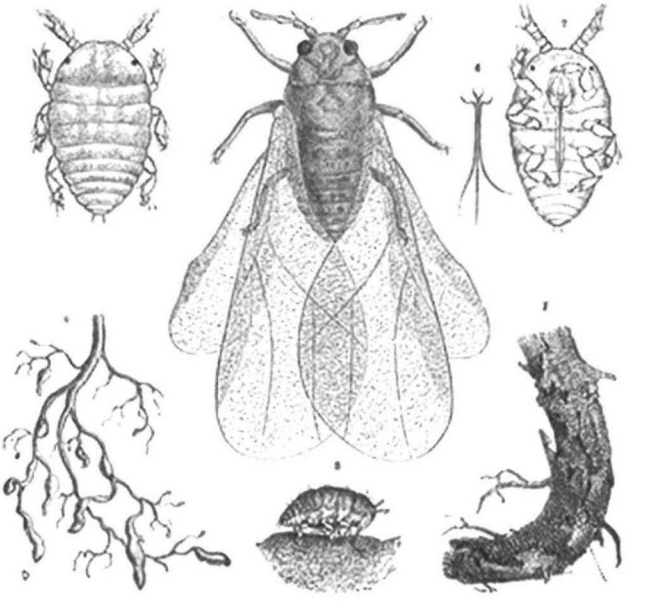

A filoxéra, (szőlőtetű, a levéltetvek közé tartozó, a szőlő gyökerein élősködő rovar) az 1860-as években Amerikából érkezve jelent meg Európában, óriási pusztítást okozva a szőlőterületekben. Korzikán, Franciaországban, Spanyolországban, Portugáliában, Dél-Németországban, majd Ausztriában is jelentkezett. Magyarországon 1874-ben, a földművelési ipari és kereskedelmi miniszter országos felhívásából szereztek róla tudomást és már a következő évben, Pancsova térségéből megérkeztek az első megbetegedésekről szóló hírek. A fertőzés lokalizálására hozott szigorú intézkedések sajnos nem hoztak eredményt, így a fertőzött szőlővesszőkkel igen gyorsan elterjedt az egész ország területén. Egyrészt a délről (Pancsova irányából) érkező fertőzésről beszélhetünk, másrészt a nyugatról, Ausztriából meginduló terjedést figyelhetjük meg. A birodalom Klosterneuburgi szőlővesző értékesítési és szőlészeti központjából, a magyarországi eladások útján rengeteg, fertőzött szőlővessző került be magyar területre.

A Győri Közlöny 1886/IX. száma a következőket írja:" A szőlők rettenetes ragálya, a philoxéra már a megye határát átlépte. Csanakon és Ménfőn ugyan még az nem constatálódott, de már a szomszéd háza ég..." Szörnyű képet festett a cikk írója, a Győr környéki szőlők pusztulását követő társadalmi válságról: „...hány száz most még független, elégedett szabadot tenne az tönkre, a romok közé, Győr közvetlen szomszédságában, a pauperizmust teremtvén meg - ezeket elgondolni is borzasztó". „(pauperizmus: a lakosság, a dolgozó tömegek elszegényedése, elnyomorodása; tömegnyomor). Az 1896-os felmérések, amelyek a Vallás és Közoktatási Minisztérium által szorgalmazott kérdőívezések alapján készültek, és 1897-ben kerültek nyilvánosságra, szörnyű állapotokat tükröztek. A legtöbb magyar borvidéken 40-60%-os veszteséget is elkönyvelhettek, de nem volt jobb a helyzet Európa többi országában sem.

A védekezés legjobb módszerének nemzetközi tapasztalatok alapján a szénkénegezést tartották. (A szénkéneg olyan vegyület, amelyet finom por formájában a gyökérzet közelébe juttatva elpusztította a kártékony rovarokat). Jó módszer volt továbbá az új, még fertőzésmentes területek beültetése és az ellenállóbb, direkt termő szőlőfajták alkalmazása is, de extrém módon is próbáltak védekezni, pld. a szőlőültetvények elárasztásával, ami természetesen nem vezetett tartós eredményre, ráadásul a lejtőkön ez a módszer szinte kivitelezhetetlen volt. A védekezést nagyban elősegítette a modern szőlészeti szaporító eljárások elterjedése, a fertőzés mentes „anyatelepek" létrehozása és a megfelelő, rendszeres trágyázás is.

Több nemzetközi és országos rendelkezést hoztak, amelyek szigorúan tiltották a fertőzött szőlővesszők behozatalát. Felállították az Országos Filoxéra Bizottságot, amely megpróbálta összehangolni, az eredményes védekezés érdekében, a különböző szükségintézkedéseket. A legfontosabb feladat a filoxéra megismertetése volt, mivel a hozzá nem értő lakosság körében több tévhit is uralkodott. Ennek az érdekében több felvilágosító előadást tartottak országszerte. A szénkéneg ára mázsánként akár 25-28 Ft is lehetett, ráadásul a növekvő igények miatt nehéz volt a beszerzése is. A szegényebb szőlőbirtokosok nem bírták kifizetni, ezért 1887-ben, központi rendelettel 15 Ft-ra csökkentették a szer mázsánkénti árát. A zalatnai gyár fokozott termeléssel sem bírta mindig kielégíteni a szükségleteket, így külföldi szállításokat is igénybe kellett venni.

A közvetlen védekezés mellett megindult az ellenálló, direkttermő szőlőfajták telepítése is. Ezt a folyamatot kezdetben amerikai fajtákkal szembeni bizalmatlanság kísérte. Leginkább a Noaht, Elvirát, Othellót, Herbemont, Jacquezt, Clintont, Canadát, Riparia Saurage-t és York Madeirát telepítették az amerikai fajták közül. A tisztán amerikai fajok azonban nem váltották be a hozzá fűzött reményeket, mivel rosszabb minőségű borokat adtak. Ezért hamarosan áttértek az oltványszőlők telepítésére.

Jó védekezési lehetőség volt az úgynevezett immunis homoktalajokon történő szőlőtelepítés is. A 75%-nál magasabb kvarctartalmú (SiO_2) homoktalajok állékonysága ugyanis megakadályozta a filoxéra lárvájának és a rovarnak a mozgását, mivel annak járatai beomlottak.

Új szőlőfajták elterjedése volt megfigyelhető, amelyek jó minőségű bort adva lehetőséget nyújtottak arra, hogy a szőlőtermesztés kilábaljon a nehéz helyzetből. Elterjedt Mézesfehér és a kiváló illattal és zamattal rendelkező Szilváni és Zöld Vertelini, de divatos lett az Olaszrizling, Kadarka, Ezerjó, Szlankamenka és Chasselas is. A hatalmas pusztítást eredményező filoxérajárvány és az ezzel egy időben fellépő peronoszpóra és liszharmat fertőzés felgyorsította a szőlőbirokok átalakulását, elősegítve a modern termelési eljárások és a jobb borkezelés bevezetését. A szőlőbetegségektől való félelem és az erőteljes központi propaganda miatt szervezettebbé vált a gazdálkodás. Rendszeresség váltak a trágyázások, permetezések, új ültetési, oltási és művelési szokások, megjelentek a friss telepítések. Az első világháború előestéjén a pusztító vész alábbhagyott, bár még évtizedekig lehetett olvasni a kártékony rovarról.

KALKUTTA - TEMPO GIUSTO

A Boing 737-800-as menetrend szerint délben szállt le Kalkuttában. Kerek két óránk volt arra, hogy átérjünk a Howrah vasútállomásra, jegyet szerezzünk és felszálljunk a Gitanjali expresszre. Jó szándékú, óvatos becslések szerint is gyakorlatilag nulla ennek a valószínűsége. Azért leszálltunk a gépről, és vártuk hogy megjöjjenek a kofferjeink. Ahogy visszagondolok, látom magam az érkezési hallban...

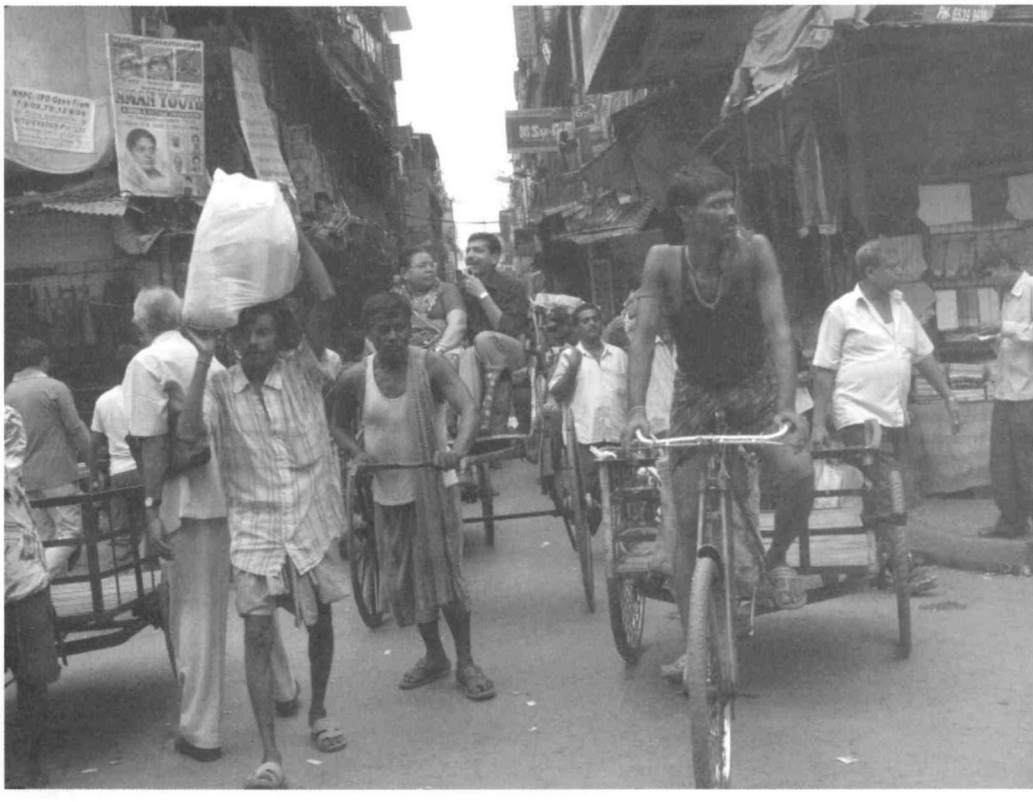

Kalkuttai utcarészlet

... Éppen egy mély lélegzetet veszek, és az előttünk álló versenyre koncentrálok. Mintha rajtunk múlna. A futószalag már hozza is a táskáinkat, ez a rövid idő bőven elég, hogy észrevegyem az előre fizethető pre-paid taxik pultját. 12.20-at írunk. Kálmán barátom tolong egyet, én a csomagokra vigyázok. Az épületet pánikszerűen elhagyjuk, ügyet sem vetve a bennünk különböző üzleti lehetőséget látó bennszülöttekre. Pár méter után egy maszatos gyerek kikapja a kezemből a taxiszámlát, egy pillantást vet rá, majd hevesen mutogatja merre van a taxink. Követeli is érte a baksist, majd elégedetlenkedik egyet a pénzérmék láttán. De legalább gyorsan elindulunk, fél egy múlott egy perccel. A taxis félreérti a kérdést, bekapcsolja a digitális kijelzésű vekkerét, mikor kedvező választ várva kérdezem, hogy mennyi idő alatt érünk a Howrah vasútállomásra. A kikanyarodás után megdöbbentő erővel kezd hatni ránk a tömeg, a zaj, a szmog, a kosz, a bűz, a hőség (30 fok novemberben), a szegénység szimbiózisa. Tíz percig csak ülünk a taxiban, az érzékszerveink látnak, hallanak, szagolnak, de az agyunk nem hajlandó együttműködni az előbb említettekkel. Lassan feleszmélünk, ahogy haladunk előre a hatások hullámzásszerűen erősödnek és gyengülnek. Forgalom minden irányban, dudáló autók, motoros és gyalogos riksák, biciklisek, teherautók, ablak nélküli buszok, taxik, gyalogosok, motorosok, kézikocsik, ismeretlen járművek, cipekedő nők, férfiak és gyerekek, kóbor kutyák csontkollekciója, néha egy tehén, furgonok, lukas oldalú villamos. Angol, hindi és bengáli feliratok keveréke, ruhát mosó nők, mosakodó férfiak, reménykedő árusok, friss zöldségek, használt autógumik, rozsdás vasak, törött csövek, építési törmelék, felismerhetetlen halom, mellette halottszerűen lelóg a kocsin alvó feje, odébb jóízűen esznek egy hordó tetején, a járdán tűz ég, kolduló gyerekek, olajoshordók, bambuszállványok, ismeretlen üdezöld növények, színes ruhás gyönyörű fiatal nők, turbános vagy fejkendős aggastyánok, hadonászó rendőrök, telefonáló üzletember, mélabús teaárus, szállongó újságcafat. Mindenki csinál valamit, csak mi ülünk mozdulatlanul. Kálmán bátortalanul készít egy pár fotót, én a videót szorongatom, de nem bírok felvenni semmit. Lassan félig lehúzom a jobb hátsó ablaküveget, ha megjön az erőm akkor pár villanást készítek a világnak. Magamnak nem kell, amit látok az beleég a ROMomba...

...Ránézek az órámra, már elmúlt egy, nekem úgy tűnik jól haladunk. Közben kezdtem kijózanodni, készítettem néhány felvételt, kollégám is aktivizálta magát. Az eleddig állni látszó idő mintha most egyre gyorsabban múlna. Aztán a széles acélhídra érve láttuk, hogy mindjárt fél kettő, van még esély. Az Erő (Brahma?, Allah?, Mindenható?, Adonáj?, esetleg Megvilágosodott?) velünk volt. 13.33-kor kifizettem a sofőrt. A maradék 27 perc, ha nem is bőven, de elég volt arra, hogy áthatoljunk az időnként előttünk álló és élő tömegen, megkeressük az adekvát jegypénztárat a duplán tripla Keleti pályaudvar nagyságú vasútállomás-városban, (a helyes) sorban álljunk, jegyet vegyünk (bár csak közönséges, indiai jegyre futotta), örömünkben megajándékozzunk egy jókor jó helyen levő koldust, majd megtaláljuk a vonatunkat.

A peronon álltunk a szerelvény mellett, folyt rólunk a víz, és megrökönyödve láttuk, hogy a jegyünknek megfelelő vasúti kocsik egyikében sem fogunk hat órát eltölteni Rourkeláig. Nem volt két köbzsebkendőnyi hely sem (pedig biztosan szorítottak volna) az elkényelmesedett, későn jövő, feltűnően fehér bőrű utasoknak ott, ahol az egy vagonra számított utasok mennyisége elérte az egészségre káros érték mintegy két és félszeresét. Sorsunkban bízva, nagy vagányul felszálltunk hát - az első osztályra.

Szalay László

Tarsoly Péter:

SZENT MÁRTON GYERTYÁJA

A jó tájékozódó képesség olyan kincs, amelyet nagyon meg kell becsülni. Részben tanulható is, de sok tekintetben „örökölt", van, akinek benne van a vérében, és van, akinek még egy élet is kevés ahhoz, hogy ennek a tudománynak akárcsak egy kis elemét is elsajátítsa. Szerencsés az, akinek a vérében van a tájékozódás, de az is szerencsés, aki tudja magáról, hogy híján van ezeknek az ismereteknek. Mert aki többet hisz magáról, mint amire képes, annak abból csak baja származhat. Amit mesélni akarok, az a csillagokról szól, a Dunáról, a tájékozódásról és egy tizenhét éves kamaszról, akit egy bakcsó húzott ki a bajból.

Bakcsó, vagy népies nevén vakvarjú

Kezdjük azzal, hogy a régi falusi emberek között mindenhol akadt egy-egy „ornitológus". Mármint ami kicsi, az a veréb, ami ennél nagyobb az a varjú, hogyha hápog, akkor kacsa, ha pedig még ennél is nagyobb, akkor az csak sas lehet. A bakcsó vizek mentén élő madár, amely az egész napot lusta szundikálással tölti, és csak esti szürkületkor indul halászni. Ilyenkor gyakran látni az égen, amint nehézkes szárnycsapásokkal repül, és közben hallatja jellegzetes „kvak-kvak" hangját. A „kvak" szót könnyen át lehet hallani „vak"-nak, és már meg is született a madár népi neve: vakvarjú. Mert ugye a verébnél nagyobb, kisebb, mint a sas és nem hápog és sötétedéskor kel életre.

A történet egy vízitúrával kezdődik, amikor a Dunán eveztünk lefelé Szigetszentmártonból Mohácsig. Az utolsó táborhelyen szép ártéri ligeterdőben vertünk sátrat, egy igazi mocsaras, fákkal, náddal és zsombékkal tagolt vízi labirintus szomszédságában. Ebédet követően elkértem a nagybátyámtól az egyik négyszemélyes túrakenut, beletettem a horgászfelszerelésemet, egy flakon vizet és irány a láp. A Duna mellett nőttem fel, ismertem a vizet, a halakat és madarakat, de még valamennyire a csillagok járását is. Ha valakit, hát engem nem kellett félteni. Sötéttel megjövök, ott ahol bementem, ki is találok.

Az elöntött erdőbe egy keskeny homoksávon átnyúló csatornán keresztül lehetett beevezni. Nem volt bent mély víz, alig ért térdig, a legmélyebb helyen is csak derékig. Az itt-ott náddal szegélyezett keskeny csatornák hálózata szeszélyesen kanyargott a fák között. A víz tiszta, átlátszó volt, az evezőm által felriasztott küszök közé időnként balin vágott. Amott egy jégmadár villant egy pillanatra, a távolabbi hinaras, sulyommal borított részeken kócsagok és gémek halásztak, a nád között bujkálva pedig szüntelenül kerepelt a nádi rigó. Ez volt az igazi földi paradicsom.

Az egyik csatorna végén kicsit kiszélesedett a vízi út és a fák tövébe a tavasszal visszavonuló ár szelíd kis homokpadot rakott. Mintha valamelyik Molnár Gábor könyv vadásztanyáját láttam volna. Kikötöttem, partra húztam a kenut és horgászni kezdtem. Csak semmi komoly csali, mindössze kenyér-galacsin. Mi volt a zsákmány? Apróhalak, zömmel küszök, bodorkák és néhány dévér. Arról, hogy alkonyodik, a szúnyogok értesítettek. Eddig is csíptek, de a Nap lementével, ez már szinte elviselhetetlen volt. De aki horgász, az biztosan ismeri ezt: csak még egy dobás, na még egy utolsó... Szóval rámsötétedett. Rá kellett jönnöm, hogy sötétben minden fa egyforma, és az egyik nádfolt pontosan úgy néz ki, mint a másik. Amikor befelé jöttem, memorizáltam, hogy mikor merre fordultam, de most minden olyan más volt, és el is bizonytalanodtam. A homokpadról nem lehetett látni a Sarkcsillagot, pedig az volt az utolsó reménységem, hiszen ha az megvan, akkor a Cassiopeia, a Nagy-göncöl és a Hattyú csillagképekből már ki tudom találni az égtájakat. Beljebb eveztem, megtaláltam a Sarkcsillagot és a többi csillagképet is, és megindultam nyugat felé. De hamar összekeveredtem. Amikor balra akartam fordulni egy zsombék állta utamat, ha pedig jobbra, akkor járhatatlanul elsekélyesedett a víz. Na, Szent Márton, csak innen jussak ki, megígérem, ha kivezérelsz innen, gyújtok neked két gyertyát otthon a templomban.

Úgy éreztem, csak körbe-körbe járok, és nem haladok semerre. Pedig olyan biztos voltam a dolgomban. Méghogy engem nem érhet baj! Túl nagy volt az önbizalmam, és most a véremmel fizettem érte. Mert mondanom sem kell, a szúnyogok keserű károrvendéssel mintha még többen csíptek volna. Ahogy leszállt az éj, az Égi Pásztor egyre több csillagbárányát hajtotta ki a nagy égi legelőre, és ekkor meghallottam a megmentőmet is. A távolból többször is felhangzott: „kvak-kvak". Igen-igen, jól hallottam! Amikor még befelé eveztem, közvetlen az élő víz mellett láttam egy bakcsót. Hátha az ő hangját hallottam, akkor pedig arra kell eveznem. Megindultam a hang felé, és szerencsémre jótevőm néhány percenként mindig megszólalt. Igaz, hogy lassan, igaz, hogy néhány helyen kiszállva és a sekélyes részeken áttolva a kenut, de kiértem. A végén már a Dunán horgonyzó uszályok lámpái vezéreltek. És milyen az ember? A táborban persze azt mondtam, hogy szándékosan jöttem ilyen későn, és hogy nem tévedtem el. Hogyisne, majd még kinevetnek! De most, hogy elmúltam harminc, most már bevallhattam az igazat.

És gyújtottam-e gyertyát Szent Mártonnak? Röstellem bevallani, de nem. Mert ugye nem rajta múlott, hogy kitaláltam, hanem a vakvarjún. Nélküle tán még most is ott keveregnék valahol a nádi világban.

ABBAHAGYNI KÉNYSZERÜLTEK - DE NEM ADJÁK FEL

Sajnos nem tudják folytatni föld körüli útjukat a Faipari Mérnöki Kar volt hallgatói, Rakonczay Viktória és Rakonczay Gábor. Január 3-án egy 16 méteres törőhullám, mely feje tetejére állította vitorláshajójukat, a Pandát, olyan károkat okozott, amiket túl hosszú és költséges lenne kijavítani. Kalandos lelkű öregdiákjaink azonban nem adják fel...

Karunk volt hallgatói, Rakonczay Viktória és Rakonczay Gábor - miután korábban sikerrel evezték át az Atlanti-óceánt saját tervezésű evezős hajójukkal, a díjnyertes Tűzhangyával - 2010 szeptemberében föld körüli útra indultak vitorláshajójukkal, a WWF Pandával. 2011. január 3-án a Panda sajnos komoly balesetet szenvedett. Tristan de Cunha szigetéről Fokváros felé tartva egy 16 méteres törőhullám erejétől sújtva a hajó hosszában átfordult. A baleset legsúlyosabb következményeként kilazult és instabillá vált az árboc, így az is kérdésessé vált, hogy a következő állomást sikerül-e elérniük épségben. Rakonczayék tapasztalatuknak és megfeszített munkájuknak köszönhetően további sérülések és baleset nélkül érkeztek meg Fokvárosba, ahol szakértők segítségével azonnal megkezdődött a hajó állapotának felmérése. A mindenre kiterjedő alapos átvizsgálás befejeződött, és kiderült, hogy a hajóban keletkezett károk még annál is súlyosabbak, mint azt gondolták: a WWF Panda hajó alkalmatlanná vált a további biztonságos hajózásra. A pár tájékozódott a Panda javításának lehetőségeiről, ám a munkálatok olyan anyagi forrást kívánnának, mely nem áll rendelkezésükre. Emellett világossá vált, hogy a hajót még javítással sem lehetne olyan biztonságos állapotba hozni, hogy egy a mostaninál is komolyabb baleset kockázata nélkül folytathassák az út hátralévő, még több kihívást jelentő és az eddiginél veszélyesebb szakaszát.

A fiatal házaspár, akik a hajóval a Föld megkerülésére vállalkoztak, hogy felhívják a figyelmet a természetvédelem fontosságára, nehéz és fájdalmas döntés meghozatalára kényszerültek: meg kell szakítaniuk útjukat.

A hajó tönkremenetelének ténye lesújtotta őket, ám tisztában vannak vele, hogy kisebb csoda, hogy ők maguk túlélték, sőt pusztán kisebb zúzódásokkal megúszták a balesetet. Mindezek tudatában lelkileg igencsak megviselte őket a baleset és következményei.

Viki és Gábor az indulás óta 13000 kilométert tettek meg, ebből 2000-et a már megrongálódott hajóval küzdöttek le. A Föld megkerülésén túl céljuk a természet szeretetének és védelmének hirdetése volt, hajójuk ezért is kapta nevét a WWF Magyarországtól. Ebből a szempontból az eddig megtett távot sem érezték hiábavalónak: útjuk során számos helyen találkoztak hozzájuk hasonlóan gondolkodó emberekkel, illetve maguk is felhívták a figyelmet a természeti értékek megőrzésének jelentőségére, amerre csak jártak.

A károk és a trauma ellenére hangsúlyozták, hogy a történtek nem rettentették vissza őket a vállalt cél elérésétől. Az utat nem befejezik, hanem bizonytalan időre felfüggesztik. Mostantól minden erejükkel arra koncentrálnak, hogy megteremtsék a feltételeit annak, hogy egy másik, még erősebb hajóval folytathassák kalandjaikat és megtehessék az út hátralevő részét.

A sikeres folytatáshoz karunk részéről sok erőt, kitartást kívánunk, és - régi köszöntésünkkel - Jó szerencsét!

Dr. Bejó László

A Rakonczay házaspárt nem rettentette vissza a kudarc

LIPOVICS JÁNOS, A MŰVÉSZ ÉS MESTER
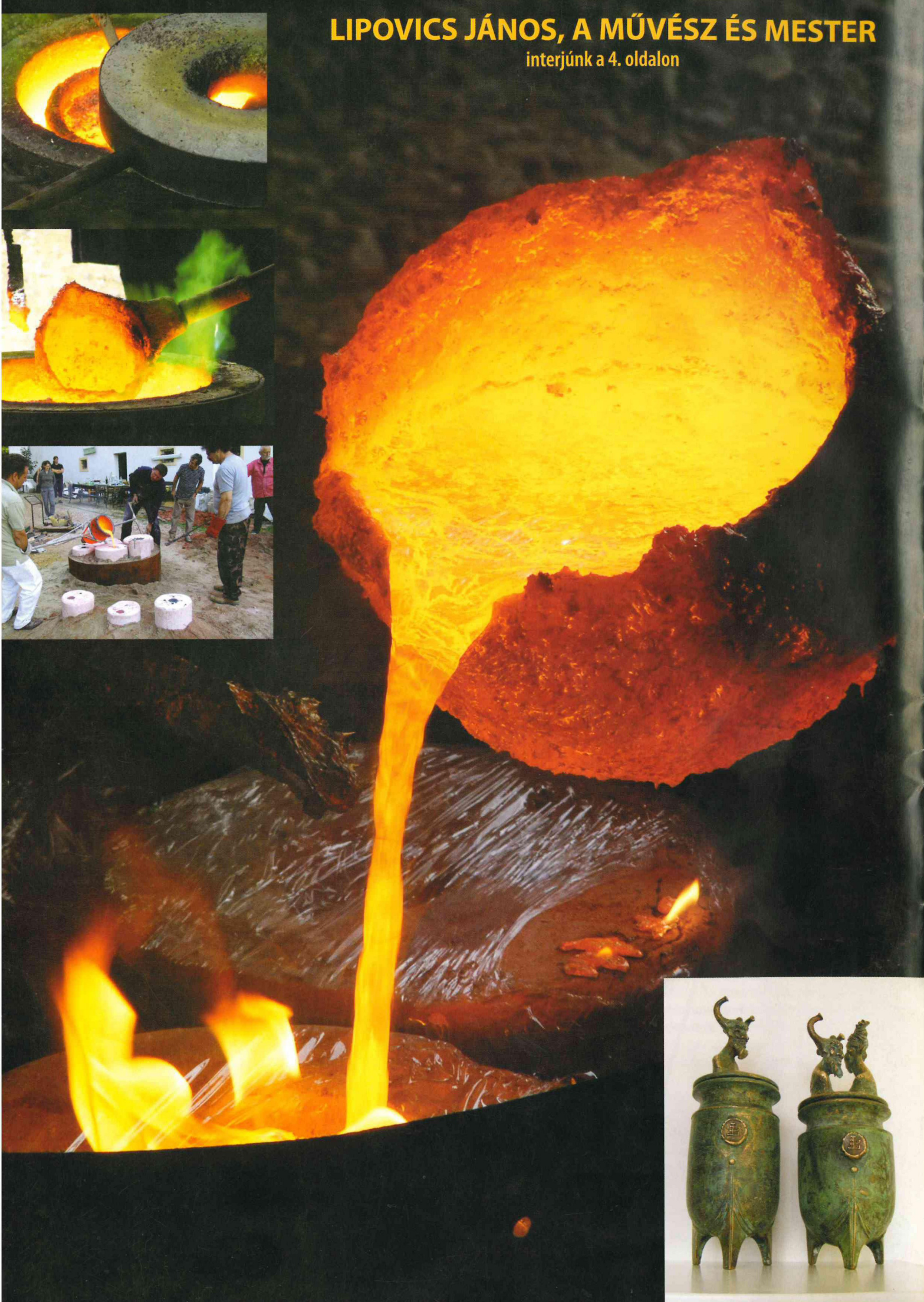
interjúnk a 4. oldalon